

Undersökning bland besökare i södra Jämtlandsfjällen sommaren 2013

**Sandra Wall-Reinius, Fredrik Olausson,
Rosemarie Ankre, Annika Dahlberg, Maria Lexhagen,
Christine Lundberg, Klas Sandell och Bosse Bodén**

ETOUR

Rapport 2015:2

Förord

I den här rapporten presenteras resultat från en enkätundersökning bland besökare i södra Jämtlandsfjällen sommaren 2013. Rapporten presenterar en första sammanställning av enkätsvaren avseende besökarna och deras besök, med fokus på deras motiv, aktiviteter, erfarenheter, attityder och upplevelser. Enkäten ingår som en del i forskningsprojekten "Bortom konflikter" och "Den nya fjällupplevelsen" inom ramen för Naturvårdsverkets forskningssatsning "Storlagen fjällmiljö" (www.storlagnafjall.se). Enkätens innehåll har utarbetats av en forskargrupp bestående av Fil. Dr. Sandra Wall-Reinius, Tek. Lic. Rosemarie Ankre, Docent. Christine Lundberg, Ek. Dr. Maria Lexhagen, Fil. Dr. Bosse Bodén och Prof. Peter Fredman vid Mittuniversitetet samt av Docent. Annika Dahlberg vid Stockholms universitet och Prof. Klas Sandell vid Karlstad universitet. Enkäten bygger också på en tidigare studie om besökare i södra Jämtlandsfjällen, vilken genomfördes vid Etour sommaren 1999 (Vuorio et al., 2000). Till forskningen finns en referensgrupp för dialog, samverkan och erfarenhetsutbyten och i arbetet med besökarstudien i södra Jämtlandsfjällen vill vi särskilt tacka Naboe AB, Handölsdalens Sameby, Svenska Turistföreningen, Åre kommun, Bergs kommun, Länsstyrelsen i Jämtland och Naturvårdsverket för bra samarbete. Utifrån materialet i denna rapport kommer olika fördjupningar, jämförelser och kompletteringar att göras och det är vår förhoppning att dessa studier blir viktiga underlag i planering och i beslut som fattas av myndigheter, organisationer, företag och politiker när det gäller det fortsatta arbetet för en hållbar utveckling i fjällen. Varmt tack till Pelle Fredriksson som bistått med layout och korrekturläsning. Vi vill även tacka de projektassistenter som på olika sätt gjort undersökningen möjlig; stort tack till Mikael Wassdahl, Elin Hägglund och Kai Kronenberg. Stort tack också till Lusine Margaryan. Ett extra varmt tack vill vi rikta till er som fyllt i kontaktkort och besvarat enkäten! Samtliga fotografier i rapporten är tagna av Sandra Wall-Reinius.

Östersund 2015-04-20

Sandra Wall-Reinius, ansvarig för studien

*Storlagen
fjällmiljö*

INNEHÅLL

Förord.....	2
Introduktion	5
Bakgrund.....	5
Studiens genomförande	6
Steg 1 Kontaktkort	7
Steg 2 Uppföljande enkät.....	9
Besökarinformation från kontaktkorten.....	10
En besökarundersökning i södra Jämtlandsfjällen	13
Respondenterna.....	13
Var, när och hur?.....	14
Aktiviteter och motiv.....	18
Informationssökning.....	22
Tidigare besök, förändringar i området och framtida besök.....	26
Påståenden om och associationer	27
Intresse motsättningar.....	30
Skyddad natur	32
Buller och andra störningar	38
Upplevelser av tystnad.....	43
Vindkraft i fjällmiljö.....	44
Tillgänglighet och tillrättalagd fjällmiljö – generella attityder	46
Sportifiering, event och aktiviteter inomhus – generella erfarenheter och attityder	48
Sammanfattning och kommentarer.....	50
Referenser	53
Bilagor	54

Introduktion

Bakgrund

I den här rapporten presenteras resultat från en undersökning bland besökarna i södra Jämtlandsfjällen. Rapporten innehåller en beskrivning av svenska och utländska besökare, vad som kännetecknar deras besök sommaren 2013, vilka aktiviteter de deltagit i och varför de besök området. Rapporten sammanfattar också besökarnas attityder och upplevelser av skyddad natur, vindkraft, buller och evenemang i fjällen samt besökarnas informationssökning och användning av sociala medier. I rapporten redogör vi för de svenska respektive de utländska respondenterna separat. Rapporten innehåller endast

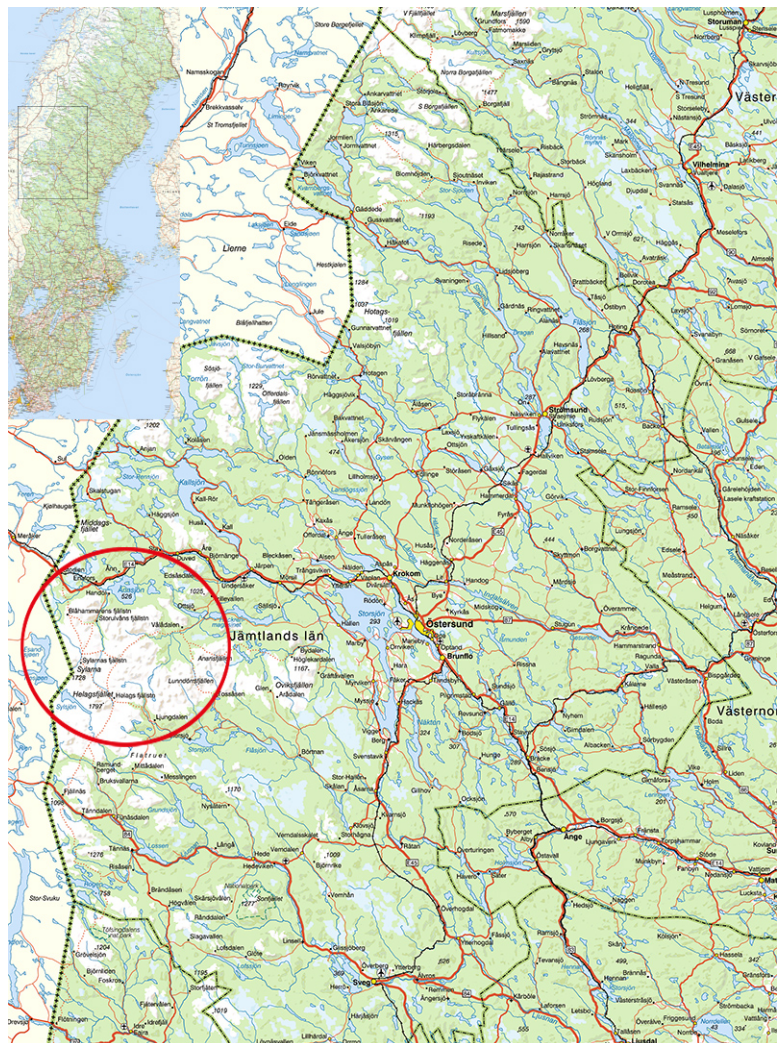
beskrivande statistik. Med södra Jämtlandsfjällen avses fjällvärlden i Berg och Åre kommun i Jämtlands län. I

undersökningsområdet ingår fjällmassiven kring Helags, Sylarna, Blåhammaren och Storulvån liksom fjällområden kring Ljungdalen, Vålådalen och Handöl (se karta, figur 1).

Undersökningsområdet omfattar ca 225 000 ha, vilket är ett område som är ungefär sex gånger fyra mil till ytan (Länsstyrelsen, 2013). I området återfinns ett flertal fjällstationer, fjällstugor och rastskydd samt markerade leder.

Under sommaren 1999 genomförde forskare vid Etour en besökarundersökning i samma område (Vuorio et al, 2000; Vuorio, 2003) och den tidigare undersökningen har legat till grund för utformningen av studien 2013.

Besökarundersökningen i södra Jämtlandsfjällen är en av flera studier inom forskningsprojekten

Figur 1. Jämtland med undersökningsområdet inringat.
Kartbild: © Lantmäteriet

”Den nya fjällupplevelsen” och ”Bortom konflikter” vid Etour. Forskningsprojekten handlar om trender inom friluftsliv och naturturism och hur dessa påverkar en hållbar utveckling av fjällområdet. Projekten undersöker också hur aktörer med olika intressen i mark- och resursanvändning upplever utmaningar och möjligheter att komma bortom konflikter i planering, skötsel och användning av fjällområden. Lokala, regionala och nationella beslutsfattare på myndigheter och organisationer samt fjällaktörer inom privat och offentlig sektor ses som mottagare av forskningsresultaten. Forskningen finansieras av Naturvårdsverkets forskningssatsning ”Storslagen fjällmiljö” under åren 2013-2015 (www.storslagnafjall.se). Riksdagen har bestämt att miljö kvalitetsmålet för fjällen är ”Storslagen fjällmiljö” och menar att:

”Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.” (<http://www.miljomal.se/Miljomalen/14-Storslagen-fjallmiljo/>)

Syftet med forskningssatsningen är att skapa ännu större förståelse för fjällvärldens utmaningar och möjligheter samt att med respekt för olika perspektiv främja en hållbar utveckling. Forskningssatsningen ska uppmuntra ett helhetsperspektiv på det levande fjällandskapet och öka möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö (www.storslagnafjall.se).

Studiens genomförande

Undersökning i södra Jämtlandsfjällen genomfördes i två steg; först med självregistreringskort och sedan med uppföljande enkät. Metodiken som används har utvecklats och provats vid ett flertal besökarundersökningar i Sverige och i andra länder (e.g. Hörnsten & Fredman, 2002; Vuorio, 2003; Kajala et al, 2007; Ankre & Wall-Reinius, 2010; Wall-Reinius & Bäck, 2011). I studien användes så kallade självregistreringsboxar som placerades vid olika ingångar till området för att få kontaktuppgifter till besökarna. I varje box fanns kontaktkort som besökarna ombads fylla i. Alla personer som uppgav namn och kontaktuppgifter (e-postadress) på kontaktkortet fick en enkät skickad till sig. Enkäten skickades till både svenska och utländska besökare. Enkäten fanns tillgänglig på svenska, engelska och tyska. Totalt fylldes 1301 kontaktkort i och enkäten besvarades av totalt 578 personer. Här nedan redovisas mer i detalj hur undersökningen genomfördes.

Steg 1 Kontaktkort

Innan undersökningen började fördes en dialog med forskningsprojektens samarbetspartners och referensgrupp. Inför det att självregistreringsboxarna placerades ut i södra Jämtlandsfjällen informerades också markägare och andra aktörer om tänkbara platser där boxarna kunde placeras. Utifrån tidigare studie (Vuorio et al., 2000) och aktörers synpunkter valdes platser att placera ut de nio boxarna. Självregistreringsboxarna fanns under perioden 30 juni till 27 september 2013 i Storulvån, Vålådalen, Nulltjärn, Vallbo, Kläppen, Enafors och Storvallen. Tidsperioden är vald utifrån att fjällstationerna och stugorna hålls öppna med personal. Boxarna placerades så att besökarna tydligt skulle se boxen, exempelvis vid "entréer", vid bilparkering, i början av vandringsled, vid ledkorsning eller vid en bro. Forskningsprojektets egen personal och personal på naturum Vålådalen samt Svenska Turistföreningen i Storulvån kontrollerade boxarna under perioden samt tömde boxarna på ifyllda kort och placerade dit nya kort.

Boxarna är tillverkade i trä och övre delen är utrustad med en dörr som fungerar som skrivvyta när den öppnas. Nedre delen av boxen fungerar som brevlåda med en mindre öppning där besökaren kunde sticka ner kontaktkortet. I boxen fanns två pennor och ett fack med plats för ca 400 kort. På boxens utsida fanns en inplastad informationsskylt (skriven på svenska, engelska och tyska) samt en så kallade quick response code (QR-kod) för smartphones (se figur 2). I boxen fanns mer information om både studien och kontaktkorten. Besökarna ombads att endast fylla i ett kort var och endast besökare över femton år ombads att fylla i kortet. Kortet var skrivna på svenska, engelska och tyska. På kontaktkorten fanns, förutom plats för namn och kontaktuppgifter, även en QR-kod och fyra frågor att besvara (se figur 3). Frågorna handlade om vistelselängd, boendeform, deltagande i organiserad tur och aktiviteter utanför markerade leder. Det är viktigt att komma ihåg att svar på vissa frågor på korten avspeglar besökarnas intentioner. De flesta har fyllt i korten i början av sin vistelse och svaren avspeglar således de planer som personerna haft.

I slutet av juli 2013 genomfördes kontroll av självregistreringsboxarna och tyvärr visades det sig vid en box att informationsskyltar var bortagna liksom alla tomma kontaktkort. Den boxen togs då från undersökningen. En viktig lärdom är att tydligare sprida information om syftet med undersökningen och vikten av att få in svar samt redogöra för hur resultaten förväntas användas. Betydelsen av dialog med samarbetspartners, aktörer och markägare har stor betydelse för att lyckas genomföra besökarstudier med självregistreringskort (Ankre & Wall-Reinius, 2010). En annan utmaning förknippat med tillvägagångssättet är att endast besökare vid nio platser med boxar är inkluderade i undersökningen, det vill säga att studien missar de personer som vistades i området men som valde andra ingångar till området. Även personer som helt befunnit sig utanför markerade leder finns inte representerade i denna undersökning. Det har inte förekommit någon strukturerad bortfallstudie i samband med självregistreringsboxarna.

Välkommen till Jämtlandsfjällen!

Vi undersöker användningen av området och till detta behöver vi din hjälp!

Vi ber dig därför öppna luckan och fylla i ett registreringskort med frågor. Du kan också svara genom att scanna QR-koden med din mobiltelefon.

Om du under den här turen redan fyllt i ett kort behöver du inte göra det igen.

På förhand tack för din hjälp!

Trail register. Please open !

Besuchsregistrierung. Bitte Öffnen !

Forskningen finansieras av Naturvårdsverket och bedrivs vid Mittuniversitetet i samarbete med Länsstyrelsen Jämtlands län, Handölsdalens Sameby, Svenska Turistföreningen, Åre Kommun, Bergs Kommun, Naboer AB

Du är med oss, bra!

Vänligen fyll i ett kort och lägg det i "brevlådan"!

På kortet ställer vi frågor för att få bättre kunskap om fjällbesökarna. Vi ber också om att få skicka ett frågeformulär till din e-post för att kunna ställa frågor om dina upplevelser så att området kan utvecklas och förvaltas bättre i framtiden. Studien genomförs av Mittuniversitetet. Om du har frågor om undersökningen svarar vi gärna.

Tack för din medverkan!
Glöm inte att STÄNGA LUCKAN när du är färdig!

Undersökningsområde Länsstyrelsen Jämtlands län

Ansvaret för studien:
Sandra Wall-Reinius
ETOUR, Mittuniversitetet
831 25 Östersund, Sweden
063 - 19 58 46, 072 704 58 46
sandra.wall-reinius@mitun.se

PART OF MID SWEDEN UNIVERSITY

Forskningen finansieras av Naturvårdsverket och bedrivs vid Mittuniversitetet i samarbete med Länsstyrelsen Jämtlands län, Handölsdalens Sameby, Svenska Turistföreningen, Åre Kommun, Bergs Kommun, Naboer AB.

Figur 2. Informationsskylt på utsidan och på insidan av boxen

Fjällbesökare 2013/Mountain visitors 2013/ Bergbesucher 2013

Fyll i ett kort per person. Om ni är flera i gruppen ber vi alla över 15 år att fylla i ett kort.
/One card per person, please./ Füllen Sie bitte pro Person eine Karte aus.

Plats där du är nu/Your present location/ Ihr derzeitiger Aufenthaltsort:

Storulvån Kläppen/Ljungdalen Storvallen

Våldålen Enaförsholm _____

Ifyllt/Filled in/ Ausgefüllt am:

Dag/Day/Tag Månad/Month/Monat

Namn/Name/Name _____

Postnr./Postal code/Postleitzahl _____

Telefon/Telephone number/Telefonnummer _____

Födelseår/Date of birth/Geburtsdatum _____

Hemort/Town/Wohnort _____

Land/Country/Land _____

Man/Male/Männlich **Kvinna/Female/Weiblich**

1. **Hur många dagar ska du vara i Jämtlandsfjällen?/How many days will you stay in the mountains?/ Wie viele Tage bleiben Sie in den Bergen? Antal dagar/ Number of days/ Anzahl der Tage:** _____
2. **Har du gått/cyklad eller tänker du gå/cykla en eller flera dagsetapper utanför markerade leder?/Are you going to walk/cycle off the marked trails for one day or more?/Sind Sie eine mehrere Tagesetappen abseits markierter Wege gewandert oder beabsichtigen Sie, dies zu tun?**
 Ja/Yes/Ja Nej/No/Nein
3. **Övernattning/boende:/ Accomodation / Wo übernachten Sie:**
 Fjällstugor/ mountain lodges/ Berghütten **Fjällstationer/mountain stations/Bergstationen** **Tält/Tent/Zelt**
4. **Deltar du i en organiserad tur?/Are you participating in an organized tour?/ Nehmen Sie an einer organisierten Tour teil?**
 Nej/No/Nein Ja/Yes/ Ja – **Vem organiserar turen?/Who is organizing the tour?/Wer organisiert die Tour?**

Vi vill ställa ytterligare frågor om ditt besök med hjälp av ett frågeformulär som skickas till din e-post./A questionnaire will be sent to your e-mail /Ein Fragebogen wird an Ihre E-Mail gesendet.

Enkäten kan skickas till följande e-post/E-mail/E-Mail: _____

Tack för hjälpen!/Thank you for your help!/Vielen Dank für Ihre Mithilfe!
Sandra Wall-Reinius, Etour, Mittuniversitetet, Tel: 0727045846, E-mail: sandra.wall-reinius@mitun.se

Figur 3. Kontaktkort

Figur 4. Olika placeringar för självregisteringsboxarna i södra Jämtlandsfjällen.

Figur 5. Besökaren kunde välja att fylla i kontaktkortet för hand eller digitalt med hjälp av en QR-kod.

Steg 2 Uppföljande enkät

Efter det att kontaktkortet samlats in, skickades en enkät till besökarna för att få fördjupade kunskaper om besöket, upplevelser och attityder. Enkäten skickades till den e-postadress som personen angivit. Till alla svenska besökare skickades e-post med kort information om undersökningen och i e-postbrevet fanns en länk till enkäten (i denna rapport refererad som Enkät 1 eller undersökning bland nationella besökare). Till alla utländska besökare skickades e-post med information på engelska och tyska och i e-postbrevet fanns en länk att klicka vidare på. Respondenten kunde då välja att besvara enkäten på svenska, engelska eller tyska (i denna rapport refererad som Enkät 2 eller undersökning bland internationella besökare).

Svenska och utländska besökare har besvarat samma frågor. Enkäten består av ett stort antal frågor kring besöket i södra Jämtlandsfjällen sommaren 2013, ett antal attitydfrågor och bakgrundsfrågor (respondentens egen sociodemografiska bakgrund). I bilaga 1 finns alla enkätens frågor. Enkäten skickades till 707 nationella och 178 internationella besökare som angivit fungerande e-postadress. Efter två påminnelser besvarade 493 svenska respondenter enkäten och 85 utländska respondenter. Detta betyder att svarsfrekvensen i Enkät 1 (nationella besökare) är 70 procent medan svarsfrekvensen i Enkät 2 (internationella besökare) är 48 procent.

Valet att använda sig av en enkät som skickas som länk till personers e-postadress har praktiska, tidsmässiga och ekonomiska skäl. När det gäller själva enkäten, kan nämnas att svarsfrekvensen eventuellt skulle kunna ha varit högre om enkäten varit mindre omfattande, likaså kan kvaliteten i svaren diskuteras i detta sammanhang. På grund av det rika antalet frågor kan respondenternas koncentration ha minskat i slutet av enkäten; det var dock möjligt att pausa och återuppta enkäten vid annat tillfälle. Ytterligare en aspekt kring svaren i enkäten är att respondenterna ombads fylla i frågor angående sitt besök, som vid tiden för enkätutskicket genomfördes några månader tidigare.

Besökarinformation från kontaktkorten

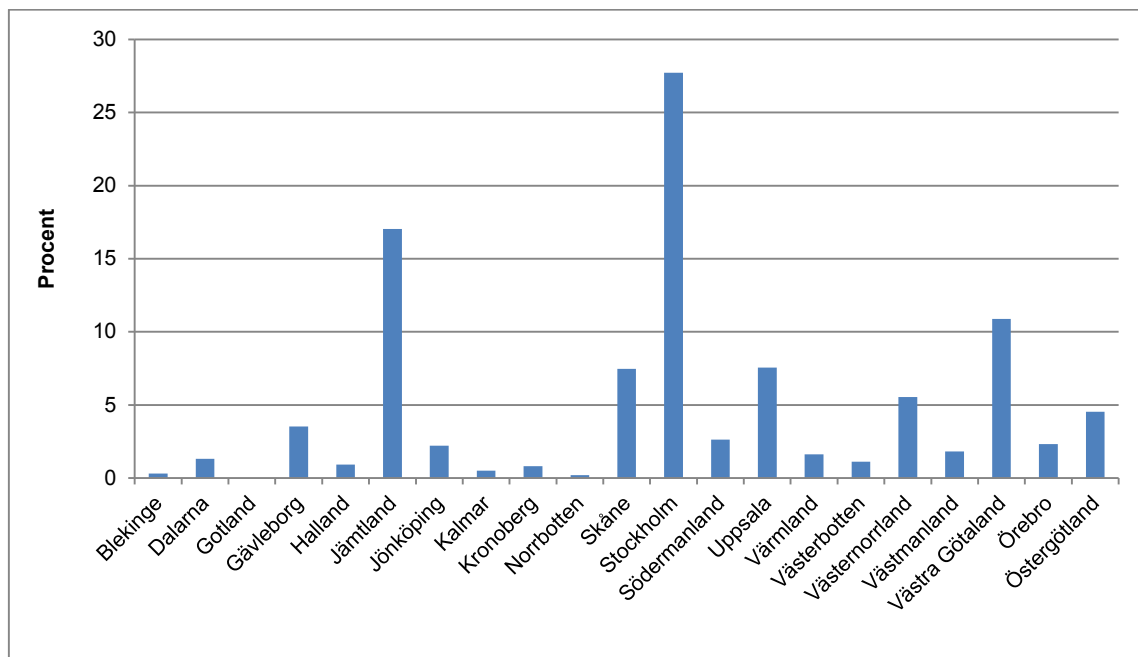
Självregistreringskortet fylldes under juli (38 procent av de i fyllda korten), augusti (43 procent) och september (18 procent). Hälften av alla kort fylldes i Storulvån (se tabell 1). Av det totala antalet kort fylldes 80 procent i av personer hemmahörande i Sverige, 11 procent från Tyskland, 4 procent från Norge, 1 procent från Schweiz och färre än 0,5 procent från Danmark, respektive Nederländerna, Belgien, Storbritannien och Österrike, samt att 1,5 procent angav annat land.

Tabell 1. Platser med självregistreringsboxar och antal kort

Placering av box	Antal registreringskort	Andel av totala antalet kort
Storulvån (3 boxar)	611	49 %
Välådalen, inklusive Nulltjärn och Vallbo (3 boxar)	234	19 %
Storvallen (1 box)	155	12 %
Kläppen (1 box under juli månad)	39	3 %
Enafors	86	7 %
Annan plats	123	10 %
Användbara kort	1248	100 %
Kort utan fullständiga uppgifter	53	
Totalt	1301	

Av de svenska och utländska besökarna som fyllde i kontaktkorten var 54 procent kvinnor (46 procent män) och genomsnittsåldern var 45 år.

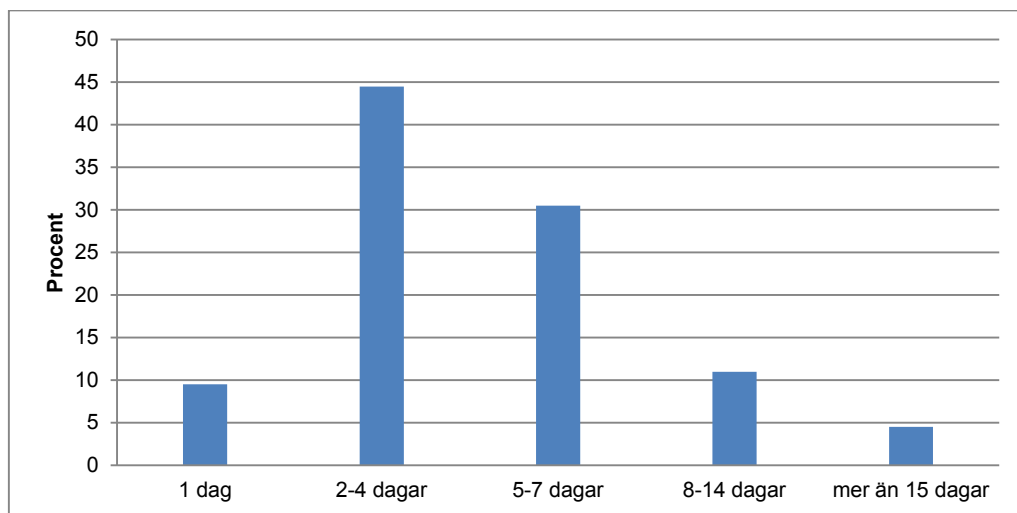
Figur 6 visar hur de svenska besökarna fördelar sig per län. Den största andelen är hemmahörande i Stockholms län (28 procent), följt av Jämtlands län (17 procent), Västra Götalands län (11 procent), Uppsala län (8 procent) och Skåne län (8 procent). Utifrån hemort och län kan vi se att 45 procent av de svenska besökarna som fyllt i kontaktkort kommer från Svealand, 28 procent från Götaland och 27 procent från Norrland.

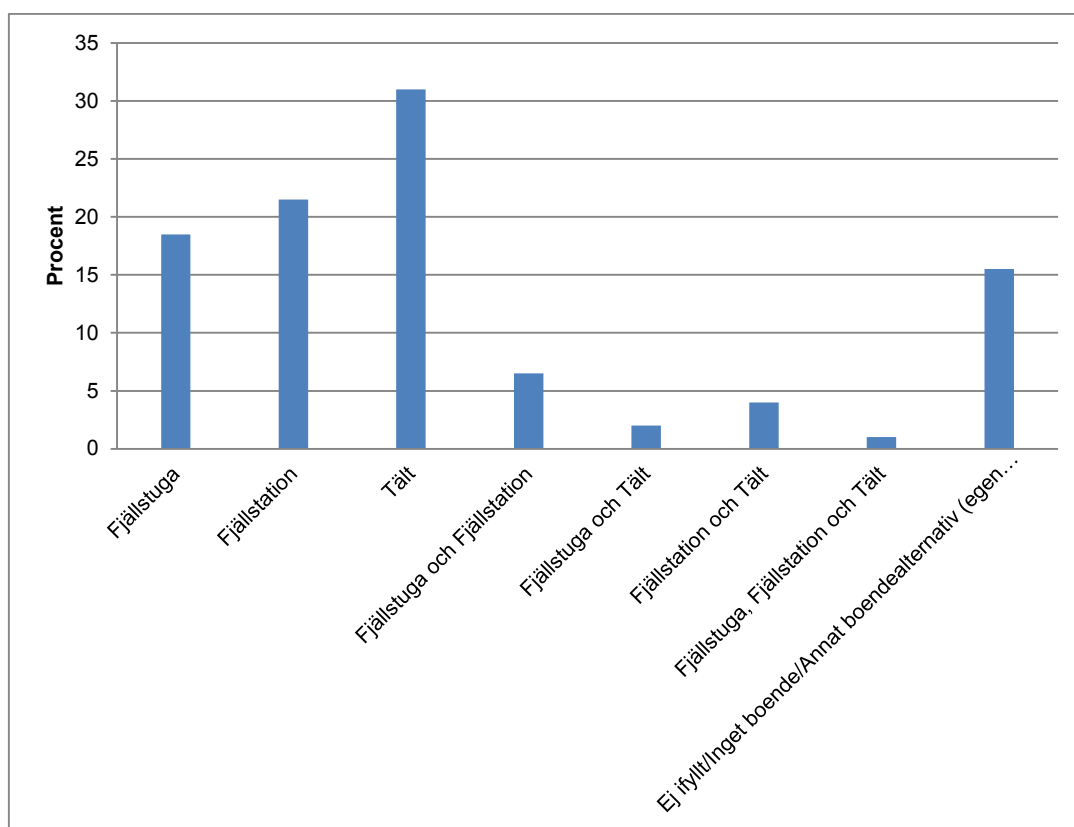
Figur 6. De svenska besökarnas hemlän bland de som fyllt i kontaktkort.

Enligt uppgifter på kontaktkorten varade besöket i södra Jämtlandsfjällen i genomsnitt i fem dagar. Figur 7 visar att drygt 40 procent av besökarna stannade 2-4 dagar och 30 procent stannade 5-7 dagar. När det gäller övernattningsform uppger 31 procent att de tältade, 22 procent valde övernattningsform på fjällstation och 19 procent i fjällstuga (figur 8). Endast 7 procent av besökarna kombinerade tält med övernattningsform i fjällstuga och/eller fjällstation.

Resultaten visar att 65 procent följer markerade leder och således vandrar eller cyklar 35 procent utanför markerade leder. En mycket liten andel (2,5 procent) angav att de deltagit i en organiserad tur.

Figur 7. Antal dagar som besöket varade för de som fyllt i kontaktkort.

Figur 8. Övernattningsform bland de som fyllt i kontaktkort.

En besökarundersökning i södra Jämtlandsfjällen

Respondenterna

Nedan (tabell 2) presenteras den demografiska beskrivningen av respondenterna som har svarat på enkätundersökningen i södra Jämtlandsfjällen. Vi ser att andelen kvinnor är något högre än män bland de svenska besökarna, men tvärt om bland de utländska.

Genomsnittsåldern för de svenska besökarna är 51 år och för de utländska 39 år. Två tredjedelar (36 procent) av de nationella besökarna bor i en storstad och 29 procent av de utländska. Bland de svenska besökarna bor 7 procent på landsbygden och motsvarande andel bland de utländska är 3 procent. Av de svenska och utländska respondenterna har 73 respektive 66 procent universitets- eller högskoleutbildning. I tabellen redovisas även hushållens sammanlagda disponibla inkomst per månad.

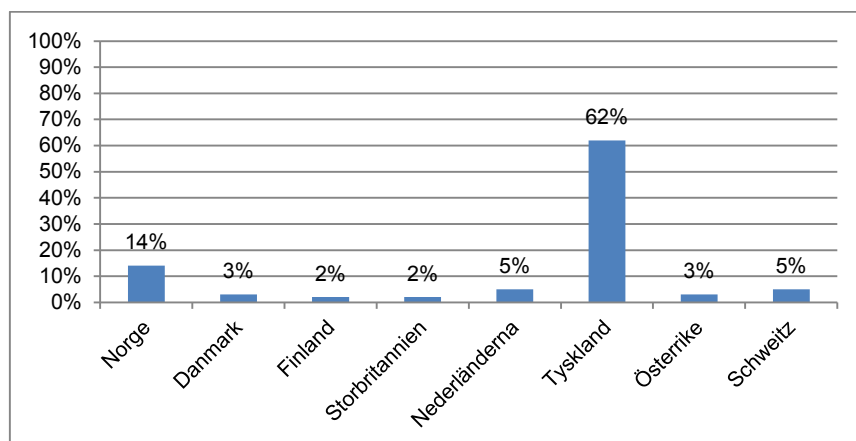
Tabell 2 Demografisk beskrivning av undersökningens respondenter

	Enkät 1 (n=493) nationella respondenter	Enkät 2 (n=85) internationella respondenter
Man	41 %	57 %
Kvinna	59 %	43 %
Ålder (genomsnitt)	51 år	39 år
15-24 år	4 %	9 %
25-34 år	13 %	21 %
35-44 år	18 %	19 %
45-54 år	17 %	17 %
55-70 > år	31 %	11 %
Övrigt*	18 %	24 %
Bor på landsbygd med högst ett fåtal hus inom synhåll	7 %	3 %
By eller mindre ort på landsbygden	18 %	26 %
Mindre stad (<50 000 inv.)	18 %	18 %
Medelstor stad (ca 50 000 – 200 000 inv.)	21 %	23 %
Storstad (mer än ca 200 000 inv.)	36 %	29 %
Gift/Sammanboende	71 %	65 %
Ensamstående/Singel	21 %	20 %
Särbo	6 %	12 %
Annat	2 %	3 %
Andel hushåll med barn/ungdomar	39 %	25 %
Grundskola eller motsvarande	2 %	5 %
Gymnasieutbildning (även realexamen, folkhögskola, yrkesskola, fackskola etc.)	18 %	17 %
Universitets- eller högskoleutbildning	73 %	66 %
Forskarutbildning	7 %	11 %
Annat	1 %	2 %
Lägre än 10 000 kr per månad**	6 %	11 %
10 000 – 20 000 kr per månad**	10 %	16 %
21 000 – 30 000 kr per månad**	20 %	23 %
31 000 – 40 000 kr per månad**	19 %	19 %
41 000 – 50 000 kr per månad**	15 %	17 %
51 000 – 60 000 kr per månad**	13 %	5 %
61 000 – 70 000 kr per månad**	7 %	2 %
71 000 – 80 000 kr per månad**	3 %	3 %
Mer än 80 000 kr per månad**	7 %	5 %

* Andel partiellt bortfall, alternativt felaktigt svar

** Hushållets sammanlagda disponibla inkomst (efter skatt men inklusive ev. bidrag) per månad

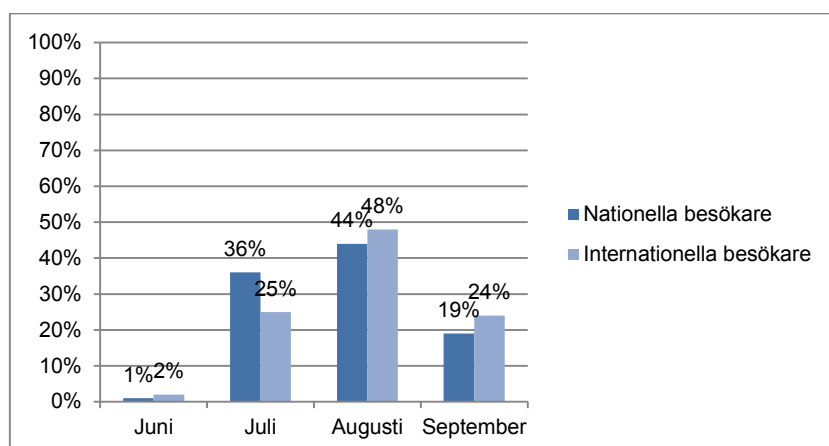
Bland de utländska besökarna till södra Jämtlandsfjällen dominerar tyskar (62 procent), följt av norrmän (14 procent) och sedan besökare från Nederländerna och Schweiz (5 procent vardera), se figur 9.

Figur 9. Utländska besökares hemland

Var, när och hur?

I figur 10 ser vi att 36 procent av de svenska besökarna vistades i området under juli månad, tillsammans med 25 procent av utlandsbesökarna. För bägge besökargrupperna är augusti den viktigaste månaden för fjällbesök, och 44 procent av de svenska besökarna samt 48 procent av de utländska besökarna vistades då i södra Jämtlandsfjällen.

Figur 10. Vilken månad besökte du södra Jämtlandsfjällen? (Observera att undersökningen började 30 juni)

Som framgår i tabell 3 är genomsnittsbesöket i södra Jämtlandsfjällen längre för de utländska besökarna än för de svenska besökarna. De senare stannar i genomsnitt knappt 4 nätter i området, medan de förra stannar i genomsnitt 7,5 nätter. Skillnaden kan bero på ju längre

bort resmålet ligger i förhållande till där man bor, ju längre passar man på att stanna i området.

De vanligaste transportmedlen för de nationella besökarna till och från södra Jämtlandsfjällen är bil (61 procent) och tåg (38 procent). I denna fråga var det möjligt att ange flera alternativ, varför inte procentsatsen adderar till hundra. Därför är det troligt att flera som har kryssat i tåg även kryssat i bil eller buss. För de internationella besökarna var tåget (57 procent) det vanligaste transportalternativet, följt av bil (37 procent) och buss (26 procent).

En klar majoritet av alla besökare övernattar i området under sin vistelse. Av de nationella respondenterna är det bara 3 procent som inte övernattar och motsvarande andel bland de internationella är 2 procent. Bland de nationella besökarna är övernattningsalternativet på en fjällstation det vanligaste övernattningsalternativet (42 procent), vilket följs av tält som inte är i anslutning till någon fjällstation/stuga (29 procent). Tältning i anslutning till fjällstation/stuga är lika populärt som att övernatta i en fjällstuga (17 procent).

De internationella besökarna uppger att de främst övernattar i tält som inte placerades i anslutning till en fjällstation/stuga (49 procent). Att övernatta på en fjällstation hamnade på en tredje plats, då 29 procent har angett att de övernattade på en fjällstation. Knappt en tredjedel (31 procent) angav att de övernattade i tält som sattes upp i anslutning till

fjällstation/stuga. För kategorin 'annat alternativ' hade båda grupperna uppgett bland annat övernattnig under bar himmel eller i vindskydd.

Tabell 3 Vistelsetid, transportmedel och övernattningsform.

	Enkät 1 nationella respondenter	Enkät 2 internationella respondenter
Hur många dagar tillbringade du i södra Jämtlandsfjällen?		
1-2	12 %	7 %
3-4	35 %	19 %
5-6	28 %	17 %
7-8	13 %	18 %
9-10	5 %	11 %
11 eller fler	7 %	26 %
Genomsnitt antal nätter	3,9	7,5
Hur färdades du till och från södra Jämtlandsfjällen?		
Bil	61 %	37 %
Hyrbil	3 %	2 %
Tåg	38 %	57 %
Buss	14 %	26 %
Flyg	2 %	17 %
Flygtaxi	0 %	0 %
Annat	3 %	10 %
Hur övernattade du?		
Jag övernattade inte i området	3 %	2 %
Fjällstation	42 %	29 %
Fjällstuga	17 %	21 %
Tält, i anslutning till fjällstation/stuga	17 %	31 %
Tält, <i>inte</i> i anslutning till fjällstation/stuga	29 %	49 %
Vandrarhem/hotell	8 %	13 %
Husvagn/husbil	2 %	6 %
Egen stuga/hus	14 %	11 %
Hyrd stuga/hus	7 %	7 %
Annat alternativ	4 %	2 %

Kvaliteten på friluftlivet håller generellt en hög standard i södra Jämtlandsfjällen. Drygt hälften av undersökningens respondenter anser att Svenska Turistföreningens stugor och fjällstationer håller en mycket hög standard (bilaga 2). Besökarna upplever god tillgänglighet och god kvalitet på infrastruktur, med bland annat bra markerade leder, broar över vattendrag samt spänger. I södra Jämtlandsfjällen anser en stor del av respondenterna att denna aspekt håller en bra eller mycket bra kvalitet. Dock kan spångning vara en faktor som kan förbättras, då drygt en femtedel av respondenterna ansåg att den endast höll neutral eller acceptabel nivå. Mobiltelefonäckningen i området upplevs generellt som bra. Då ska vi dock beakta att det finns de som anser att "bra" mobiltelefonäckning innebär att den inte existerar, vilket innebär möjligheter till avkoppling.

De internationella besökarnas åsikter kring kvalitet skiljde sig inte nämnvärt från de svenska. Ungefär hälften av de utländska besökarna ansåg sig inte känna till kvaliteten på restaurangerna i området, vilket talar för att restaurangbesök är vanligare bland de svenska

besökarna. Det framgår tydligt att kännedomen om stugor som inte är anslutna till Svenska Turistföreningen är låg.

I undersökningen har vi frågat efter vilka platser som de svenska och utländska respondenterna besökte under sin vistelse i södra Jämtlandsfjällen. Bland de svenska besökarna var det Storulvåns fjällstation som var den mest frekvent besökta platsen. Av studiens respondenter besökte 63 procent denna fjällstation (se bilaga 3). Vidare kan vi notera att både Sylarnas fjällstation och Blåhammarens fjällstation tillhör de platser som har högt besöksstryck, då ca 30 procent av studiens respondenter varit där. Dessa fjällstationer utgör tillsammans noderna i den populära vandringsleden "Jämtlandstriangeln". Av de fjällturister som besökte Blåhammarens fjällstation hade drygt tre av fem även besökt Sylarnas fjällstation och nio av tio även Storulvåns fjällstation. Undersökningen visar också att det är de större och mer etablerade fjällstationerna och fjällstugorna som attraherar flest besök.

Vad gäller de internationella besökarna ser mönstret något annorlunda ut. Flest respondenter besökte Blåhammarens fjällstation (62 procent), medan var tredje respondent (33 procent) besökte Storulvåns fjällstation. Istället ser vi en högre andel som besökte Helags fjällstation (44 procent av studiens utländska respondenter).

Studien visar att 12 procent av de nationella respondenterna besökte området utan sällskap. Övriga 88 procent spenderade tiden i södra Jämtlandsfjällen tillsammans i ett sällskap som i genomsnitt var 2,7 personer stort. Vanligast var att gruppen bestod av familjen eller nära vänner (tabell 4). Det var mindre vanligt att besökarna deltog i kommersiellt eller ideellt organiserade turer. Bland alternativen fanns också möjlighet till ett fritextsvar, och av dessa framgår det att många besökare har sällskap enbart av sin partner eller ett husdjur.

Av de utländska respondenterna uppger 9 procent att de var ensamma under vistelsen; 91 procent uppger att de var fler än två personer i sällskapet. Oftast bestod detta sällskap av familjen (64 procent) följt av vänner (32 procent). Genomsnittstorleken på gruppen bland de utländska besökarna var densamma som för de svenska: 2,7 personer.

Tabell 4 Gruppkonstellation

Om du var med i en grupp, vilken slags grupp var det?	Enkät 1 (n=409)	Enkät 2 (n=69)
Vänner	29 %	32 %
Familj	72 %	64 %
Kommersiellt organiserad tur (genom ett företag)	0 %	0 %
Tur organiserad av förening eller dylikt (genom ideell förening)	2 %	3 %
Annan	7 %	6 %

I genomsnitt spenderade den svenske besökaren ca 3887 SEK under och i anslutning till besöket (utgifter för respondenten och andra som denne haft egna utlägg för, t.ex. familjemedlemmar). Inkluderat i detta är bland annat resa till och från södra Jämtlandsfjällen, boende i området, livsmedel, eventuell guidning och utrustning i anslutning till besöket. I genomsnitt spenderade den internationelle besökaren 4452 SEK, vilket även här inkluderar boende, livsmedel och resa. Alltså något mer än de svenska i samma område.

Aktiviteter och motiv

Nedan (tabell 5) ser vi vilka aktiviteter som respondenterna har ägnat sig åt samt vilka aktiviteter som är viktiga eller mycket viktiga för dem. Vandring med övernattnig är den aktivitet som flest besökare ägnat sig åt, och det är den viktigaste aktiviteten (80 procent av de nationella respondenterna har angivit att vandring är mycket viktigt). Samma grupp anser att dagsvandring är mycket viktigt (62 procent) och 51 procent anser att tältning är mycket viktig. Vidare visar resultaten att aktiviteter som topptur och naturfotografering anses vara mycket viktiga för de nationella besökarna.

Tabell 5 Aktiviteter och vikten av dessa i södra Jämtlandsfjällen

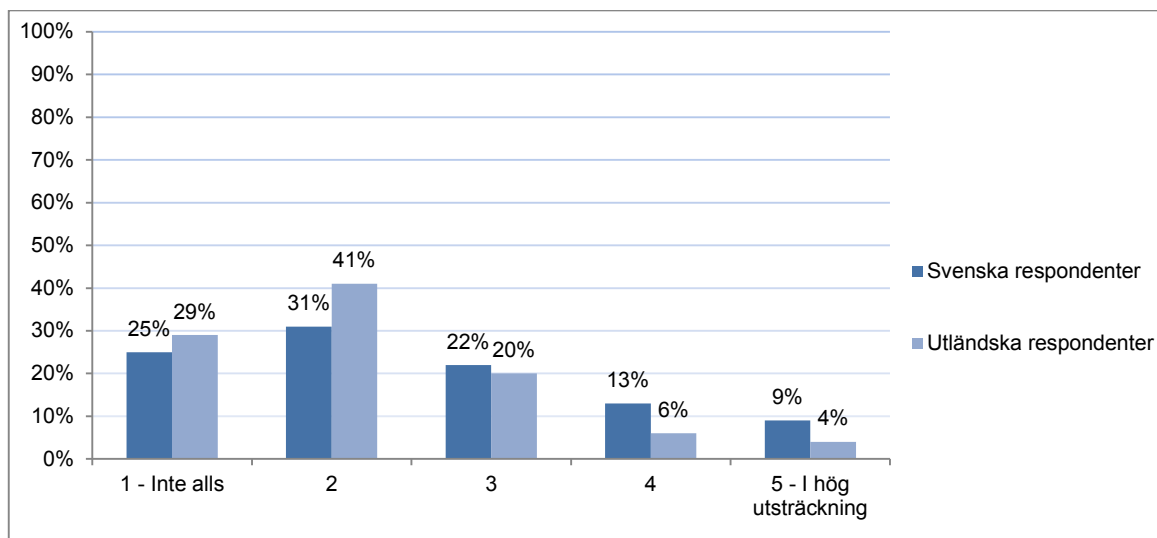
Vilka aktiviteter ägnade du dig åt i södra Jämtlandsfjällen och hur viktiga var dessa för dig?	Enkät 1 Nationella respondenter		Enkät 2 Internationella respondenter	
	Viktigt	Mycket viktigt	Viktigt	Mycket viktigt
Vandring med övernattnig	12 %	80 %	11 %	79 %
Dagsvandring	25 %	62 %	12 %	51 %
Tältning	21 %	51 %	10 %	68 %
Topptur	29 %	37 %	17 %	42 %
Naturfotografering	46 %	27 %	40 %	40 %
Naturstudier (flora & fauna)	38 %	24 %	42 %	19 %
Bär/svampplockning	26 %	23 %	28 %	20 %
Bad	28 %	21 %	27 %	11 %
Fågelskådning	22 %	20 %	38 %	13 %
Terränglöpning	13 %	16 %	8 %	8 %
Sportfiske/fiske	14 %	9 %	12 %	5 %
Mountainbike/cykling utan övernattnig	7 %	13 %	9 %	3 %
Geocaching	10 %	5 %	0 %	9 %
Organiserade event	2 %	5 %	3 %	0 %
Tävling	5 %	4 %	0 %	0 %
Mountainbike/cykling med övernattnig	5 %	3 %	3 %	0 %
Upplevelseflyg (skärm, häng, ballong etc.)	3 %	2 %	0 %	0 %
Jakt	0 %	2 %	0 %	3 %
Kanotpaddling/forsränning	10 %	2 %	14 %	0 %
Samiska aktiviteter	9 %	2 %	9 %	3 %
Klättring	10 %	2 %	3 %	3 %
Ridning	2 %	1 %	0 %	3 %

Tabell 5 visar att de internationella respondenterna till stor del uppskattar samma aktiviteter som de nationella. I första hand är det vandring med övernattnig som de utländska besökarna ägnade sig åt mest (79 procent anser att den aktiviteten är mycket viktigt), följt av

tältning (68 procent mycket viktigt). För denna grupp är dagsvandringen inte lika viktigt som för de svenska besökarna, då cirka hälften har angivit detta som mycket viktigt.

I denna undersökning har vi haft ett särskilt intresse av att titta närmare på så kallade nya aktiviteter som utförs i fjällen. Tävlningar i fjällmiljö har ökat kraftigt under de senare åren (Sandell, Arnegård & Backman, 2011). Främst handlar det om olika typer av löpar- och orienteringstävlingar, men även Extremsportstävlingar. Resultat från denna studie visar att 4 procent av de nationella respondenterna anser att tävlingar är mycket viktiga för sitt besök i fjällen, medan ingen av de internationella besökarna angivit detta som ett viktigt eller mycket viktigt skäl för deras besök. Vi återkommer längre fram i texten till fler frågor om tävlingar och organiserade event i fjällen.

Både de svenska och de utländska besökarna utförde sina aktiviteter i hög grad i anslutning till de markerade lederna. I figur 11 ser vi att över hälften av de svenska respondenternas aktiviteter inte alls eller i mycket liten utsträckning genomfördes utanför de markerade lederna. Dock sker vissa aktiviteter utanför de markerade lederna och 9 procent av de svenska och 4 procent av de utländska respondenterna i hög utsträckning utför aktiviteter utanför de markerade lederna.

Figur 11. I vilken utsträckning utförde du din aktivitet/dina aktiviteter utanför de markerade lederna? 1- inte alls, 5- i hög utsträckning

I figur 12 visas en illustration av de vanligaste orden de svenska besökarna använde när de beskrev sin huvudsakliga anledning till besöket i södra Jämtlandsfjällen. Ord som *vandring*, *fjällen*, *uppleva* och *familjen* är vanligt förekommande, men även *avkoppling*, *njuta* och *umgås* är

Tabell 6. Hur viktiga är de olika faktorerna för dig när du besöker södra Jämtlandsfjällen? Svenska respondenter.

Hur viktiga var följande faktorer när du beslutade dig för att besöka södra Jämtlandsfjällen?	Inte alls viktigt (1)	Mindre viktigt (2)	Viktigt (3)	Mer viktigt (4)	Mycket viktigt (5)	Ingen åsikt	Medeltal
Uppleva natur	0 %	0 %	2 %	7 %	91 %	0 %	4,9
Uppleva kultur	16 %	33 %	24 %	13 %	8 %	6 %	2,8
Uppleva vildmark	1 %	3 %	11 %	21 %	63 %	2 %	4,5
Möjlighet att ägna mig åt en specifik aktivitet (t ex vandra, cykla etc.)	6 %	5 %	8 %	19 %	59 %	4 %	4,3
Uppleva lugn & ro, tystnad, stillhet	0 %	2 %	9 %	20 %	68 %	1 %	4,6
Komma bort från arbetet	10 %	9 %	15 %	19 %	42 %	6 %	3,9
Komma bort från hemmet	15 %	14 %	18 %	17 %	31 %	4 %	3,5
Att få se renar	26 %	34 %	20 %	11 %	5 %	4 %	2,5
Att få lära mig mer om samisk kultur	37 %	34 %	16 %	3 %	3 %	7 %	2,2
Möjlighet till strapatser och äventyr	14 %	22 %	22 %	21 %	20 %	2 %	3,2
Att träffa andra människor	33 %	33 %	19 %	9 %	4 %	2 %	2,3
Tillgången på boende och service	17 %	16 %	24 %	23 %	18 %	2 %	3,2
Att det finns bra restauranger	38 %	22 %	18 %	12 %	8 %	2 %	2,4
Att det finns bra boende	22 %	16 %	22 %	23 %	16 %	2 %	3
Tillgång på markerade leder	5 %	12 %	23 %	29 %	32 %	1 %	3,7
Umgås med familj och vänner	10 %	7 %	16 %	21 %	43 %	3 %	3,9
Att jag har vänner som bor i närheten	60 %	13 %	7 %	5 %	6 %	10 %	2,1
Att området är unikt	10 %	17 %	27 %	20 %	23 %	4 %	3,4
Frånvara av restriktioner och hinder	23 %	17 %	20 %	12 %	13 %	15 %	3,2
Uppleva ensamhet	17 %	19 %	20 %	19 %	21 %	5 %	3,2
Att området är familjevänligt	34 %	19 %	17 %	12 %	11 %	8 %	2,7
Att det är bra kommunikationer till området	9 %	10 %	23 %	24 %	32 %	2 %	3,7
Att uppleva något som är opåverkat av människan	6 %	9 %	19 %	30 %	33 %	3 %	3,8
Tillgång till fritidshus	54 %	14 %	5 %	6 %	11 %	10 %	2,4
Att området ligger i närheten av min bostadsort	62 %	14 %	6 %	7 %	6 %	5 %	2

I tabell 7 redovisas svaren från de internationella besökarna och dessa går till viss del hand-i-hand med de svenska. Viktigast för de utländska besökarna var att uppleva natur (medeltal 4,9), uppleva vildmark samt att uppleva lugn och ro, tystnad och stillhet (medeltal 4,6). Mindre viktiga faktorer var om det finns bra restauranger, att träffa andra människor samt om de har tillgång till fritidshus eller ej.

Vidare fanns också möjligheten att med egna ord fylla i vad som ansågs vara en viktig faktor för besöket i södra Jämtlandsfjällen, och där framgår det att enkelheten att färdas till och från området samt områdets fjällluft och det rena vattnet var viktiga faktorer för respondenterna.

Tabell 7. Hur viktiga är de olika faktorerna för dig när du besöker södra Jämtlandsfjällen? Utländska respondenter

Hur viktiga var följande faktorer när du beslutade dig för att besöka södra Jämtlandsfjällen?	Inte alls viktigt (1)	Mindre viktigt (2)	Viktigt (3)	Mer viktigt (4)	Mycket viktigt (5)	Ingen åsikt	Medeltal
Uppleva natur	0 %	0 %	1 %	4 %	95 %	0 %	4,9
Uppleva kultur	16 %	36 %	26 %	14 %	4 %	4 %	2,7
Uppleva vildmark	1 %	1 %	8 %	15 %	75 %	0 %	4,6
Möjlighet att ägna mig åt en specifik aktivitet (t ex vandra, cykla etc.)	3 %	4 %	4 %	12 %	78 %	0 %	4,6
Uppleva lugn & ro, tystnad, stillhet	1 %	1 %	12 %	12 %	74 %	0 %	4,6
Komma bort från arbetet	7 %	13 %	13 %	20 %	45 %	1 %	3,9
Komma bort från hemmet	16 %	16 %	26 %	11 %	27 %	3 %	3,3
Att få se renar	4 %	41 %	22 %	14 %	19 %	0 %	3,0
Att få lära mig mer om samisk kultur	20 %	26 %	30 %	19 %	3 %	3 %	2,7
Möjlighet till strapatser och äventyr	18 %	14 %	15 %	37 %	16 %	0 %	3,2
Att träffa andra människor	38 %	37 %	13 %	6 %	6 %	1 %	2,0
Tillgången på boende och service	34 %	21 %	25 %	10 %	6 %	4 %	2,4
Att det finns bra restauranger	56 %	24 %	11 %	7 %	0 %	1 %	1,8
Att det finns bra boende	37 %	24 %	16 %	16 %	4 %	3 %	2,3
Tillgång på markerade leder	1 %	16 %	31 %	23 %	28 %	0 %	3,6
Umgås med familj och vänner	15 %	15 %	16 %	18 %	33 %	3 %	3,5
Att jag har vänner som bor i närheten	57 %	11 %	3 %	1 %	7 %	20 %	2,5
Att området är unikt	5 %	4 %	14 %	23 %	54 %	0 %	4,2
Frånvara av restriktioner och hinder	10 %	14 %	14 %	20 %	38 %	4 %	3,8
Uppleva ensamhet	9 %	7 %	15 %	26 %	43 %	0 %	3,9
Att området är familjevänligt	41 %	21 %	8 %	10 %	10 %	11 %	2,6
Att det är bra kommunikationer till området	7 %	25 %	28 %	15 %	25 %	0 %	3,3
Att uppleva något som är opåverkat av människan	9 %	14 %	19 %	24 %	33 %	1 %	3,6
Tillgång till fritidshus	36 %	26 %	17 %	9 %	10 %	3 %	2,4
Att området ligger i närheten av min bostadsort	52 %	10 %	3 %	6 %	17 %	13 %	2,6

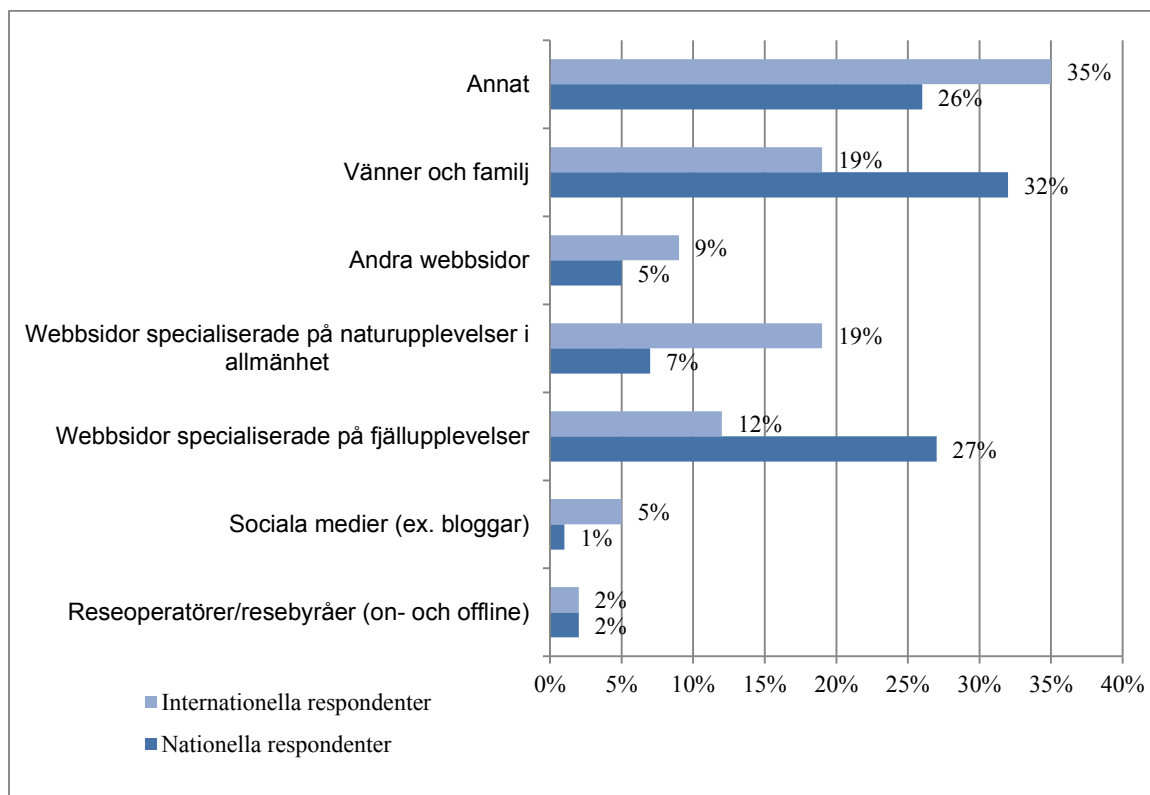
Informationsökning

Besökarna i södra Jämtlandsfjällen hittar i allmänhet informationen med hjälp av internet som inkluderar webbsidor, bloggar, forum, sociala nätverk med mera. Figur 12 visar att 57 procent av de svenska respondenterna hittar merparten av informationen på Internet, medan en något högre andel av de utländska respondenterna gör det. Endast 11 procent av de nationella besökarna har fått sin information från traditionella media, såsom tidningar, radio och TV. Besökarna från Sverige får i högre utsträckning informationen från sina vänner eller familj (32 procent). Motsvarande andel bland de internationella besökarna är 20 procent.

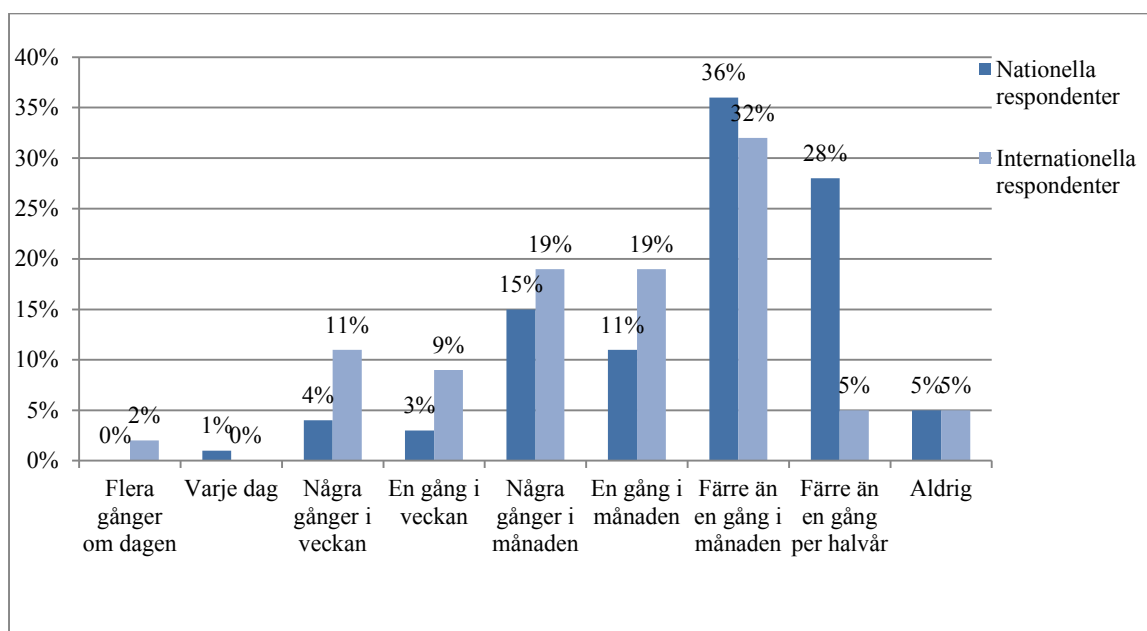

Figur 14. Den vanligaste primära Community/sociala media på nätet

I planeringen av själva fjällvistelsen i södra Jämtlandsfjällen visar studien att de svenska besökarna i huvudsak förlitar sig på vänner och familj (32 procent) samt information från internetsidor som är specialiserade på fjällupplevelser (27 procent). De internationella besökarna uppger att deras primära informationskälla vid planeringen av fjällvistelsen är vänner och familj (19 procent) och internetsidor specialiserade på naturupplevelser (19 procent). Som figur 15 visar så är det en mycket låg andel som använder reseoperatörer eller sociala medier vid sin planering. Bland de som svarat annat alternativ dominerar svar som egen erfarenhet och kartor.

Figur 15. Vilken var din primära informationskälla vid planering av fjällupplevelse i södra Jämtlandsfjällen?

Figur 16. Hur ofta använder du internet för att läsa om fjällupplevelser?

I enkäten efterfrågade vi även hur ofta respondenterna använder internet för att läsa om fjällupplevelser och resultatet visar att de nationella och de internationella respondenterna följer samma mönster (figur 16). Den största andelen (36 procent) av de nationella respondenterna använder internet färre än en gång i månaden för att läsa om fjällupplevelser. Motsvarande andel för de internationella är 32 procent. Av de nationella respondenterna använder 28 procent internet för detta ändamål färre än en gång per halvår och motsvarande andel bland de internationella är 5 procent.

I bilaga 4 redovisas olika aspekter som är viktiga vid informationssökning om fjällupplevelser på internet. Generellt kan sägas att det är viktigare för respondenterna att hitta allmän information, planera och boka deltagande i olika typer av upplevelser än att dela egna och andras foton och berättelser. De nationella besökarnas svar fördelar sig ganska jämnt mellan mindre viktigt och mer viktigt vad gäller att hitta information, planera och boka samt köpa utrustning. Den sociala aspekten, att dela egna och andras upplevelser via internet, anses vara mindre viktig. Även den internationella gruppen besökare har en relativt jämnt fördelning vad gäller hur viktigt det är att planera, boka och köpa utrustning. Dock har majoriteten uppfattningen att det är viktigt att hitta allmän och exklusiv information om fjällupplevelser på internet. De internationella besökarna har, om än i något mindre utsträckning än de nationella besökarna, uppfattningen att det är mindre viktigt att dela egna och andras erfarenheter av fjällupplevelser. För båda besökargrupperna anser en majoritet att det är mindre viktigt att kommunicera via internet med andra natur-/fjällentusiaster.

Tidigare besök, förändringar i området och framtida besök

För många är södra Jämtlandsfjällen ett återkommande besöksmål. Nästan 75 procent av de svenska respondenterna anger att de tidigare besökt området under sommartid. En stor andel har besökt området vid upprepande tillfällen: 40 procent har varit i området vid fler än tio tillfällen. Endast var tionde besökare har varit i området en gång tidigare (tabell 8).

Vi ser i tabell 8 att bland de utländska besökarna ser bilden något annorlunda ut: 34 procent har tidigare besökt området och för 66 procent var besöket år 2013 deras första besök i området under sommartid. Det finns även likheter mellan grupperna, då även de utländska besökarna som varit i området tidigare så har en stor andel varit här flera gånger. Nästan hälften (48 procent) av de utländska respondenterna anger att de varit i området fler än 10 gånger.

Tabell 8. Tidigare besök i södra Jämtlandsfjällen

Har du tidigare besökt södra Jämtlandsfjällen under sommarsäsong (juni-oktober)?	Enkät 1 (n=409), nationella respondenter	Enkät 2 (n=74), internationella respondenter
Ja	74 %	34 %
Nej	26 %	66 %
Om ja, hur många gånger?		
1 gång	10 %	20 %
2-3 gånger	23 %	12 %
4-10 gånger	28 %	20 %
Fler än 10 gånger	40 %	48 %

Bland de svenska respondenterna som tidigare har varit i området varierar tidpunkten för det första besöket från 1949 till 2012. Åldern på respondenten har naturligtvis stor betydelse för när första besöket skedde. Medianåret för det första besöket bland de svenska respondenterna är 1985 och genomsnittsåret är 1984.

Mot denna bakgrund är det intressant att notera (tabell 9) att 59 procent av de svenska respondenterna *inte* anser att området har förändrats och blivit mer eller mindre attraktivt, jämfört med när de besökte området för första gången. Drygt 30 procent anser att området har blivit mer attraktivt, och 10 procent anser att området har blivit mindre attraktivt.

Även bland de internationella besökarna varierade tidpunkten för deras första besök, från 1976 till 2013, alltså ungefär samma spridning som för de svenska besökarna. Medianåret var 2001, och genomsnittsåret var 1999, alltså ca 15-20 år senare än för de svenska besökarna. Vi ser också ungefär samma mönster vad gäller om området anses ha blivit mer eller mindre attraktivt jämfört med första besöket. Knappt hälften (48 procent) av de utländska besökarna anser att området har ökat i attraktivitet, samtidigt som 8 procent anser att det blivit mindre attraktivt och 44 procent anser att det inte är någon skillnad mellan besöken (tabell 9).

Tabell 9. Är området mer eller mindre attraktivt idag än när du var här första gången?

Tycker du att området har förändrats och blivit mer eller mindre attraktivt att besöka jämfört med ditt första besök?	Enkät 1 (n=344) nationella respondenter	Enkät 2 (n=60) internationella respondenter
Mer attraktivt	32 %	48 %
Mindre attraktivt	10 %	8 %
Ingen skillnad	59 %	44 %

Enkäten innehöll en uppföljande öppen fråga om på vilket sätt området har förändrats och varför området blivit mindre/mer attraktivt. En av de svenska respondenterna menar att:

”Det finns mer kunskap idag, mer förståelse för t.ex. samernas situation, för naturens kretslopp. Vålådalen är ju idag ett naturreservat. Första gången jag var där var jag nyfödd så det kan jag inte jämföra med...!”

Det framfördes även åsikter kring negativa förändringar i fjällmiljön:

”Det är mer folk ute, vilket betyder mer skräp och mindre frid”.

”Det är väldigt slitet nu, betydligt mer folk som sliter, kastar saker etc. Ingen vildmark precis längre...”

Nästan 70 procent av de svenska respondenterna uppger att de helt säkert kommer att återvända till området i framtiden. Endast 2 procent är osäkra om de kommer att besöka området igen. Vi ser en viss skillnad i resultatet från de utländska besökarna. De uttrycker inte lika stor vilja att återvända till området, men det är ändå varannan respondent, knappt 50 procent, som menar att de helt säkert vill återkomma till södra Jämtlandsfjällen och 7 procent är tveksamma till att återvända till området.

Ytterligare indicium på nöjda besökare är att drygt 60 procent av de svenska och 45 procent av de utländska anser att besöket var mycket bra. Var fjärde svensk besökare och 48 procent av internationella ansåg deras vistelse varit helt perfekt.

Påståenden och associationer

I tabell 10 redovisas hur besökare förhållit sig till ett antal påståenden om södra Jämtlandsfjällen. De frågor där många är helt eniga med påståendet rör framförallt renar och renskötsel samt upplevelser av tystnad. De svenska besökarna anser att det är en positiv upplevelse att under sin vistelse få se renar (91 procent är helt eller delvis eniga med påståendet) och spår av renskötsel i området (75 procent är helt eller delvis eniga med

påståendet). Vidare anger besökarna att de upplever tystnad (94 procent är helt eller delvis eniga med påståendet).

Av de svenska besökarna instämmer 82 procent helt eller delvis med påståendet att naturen är välbehållen och 80 procent med påståendet att vandringslederna är välskötta, samt 52 procent med påståendet att artrikedomen i området är stor (observera att 22 procent svarat 'vet ej'). Idag är stora delar av området ett naturreservat och Naturvårdsverket har med området som ett av de tretton nya förslagen till ny nationalpark (Naturvårdsverket, 2008). För några år sedan initierades ett arbete med att utreda om en framtida nationalpark är möjlig och önskvärd (www.naturvardsverket.se/Nyheter-och-pressmeddelanden/Samsyn-viktigt-om-nationalpark-bildas/). Knappt två tredjedelar (60 procent) av de svenska besökarna håller helt eller delvis med påståendet att södra Jämtlandsfjällen bör bli en nationalpark, 6 procent är helt eller delvis oeniga med det påståendet och 17 procent har svarat vet ej. Mönstret för de utländska besökarna är liknande.

Några påstående handlar om ifall besökarna upplever att det finns störande infrastruktur i området. Generellt kan sägas att en större andel är oeniga (helt eller delvis) än andelen som instämmer (delvis eller helt) med påståenden om att kraftledningar, flygtrafik, telemaster eller vindkraftverk är störande. Exempelvis menar 41 procent att det *inte* finns mycket spår av terrängfordon och att kraftledningar *inte* är störande; medan 28 procent menar att det finns mycket spår av terrängfordon och lika stor andel anser att kraftledningar är störande. Drygt hälften (54 procent) tycker att flyg och helikopter *inte* är störande; medan 16 procent anser att det är störande. Ungefär en tredjedel anser att vindkraftverk är störande och en lika stor andel menar att de *inte* är störande (35 procent).

Tabell 10. Påståenden om södra Jämtlandsfjällen – Svenska respondenter

Nedan följer ett antal påståenden om södra Jämtlandsfjällen	Helt eller delvis oenig	Varken eller	Delvis eller helt enig	Vet ej
Det är för mycket folk i området	35 %	30 %	34 %	1 %
Artrikedomen är stor	5 %	21 %	52 %	22 %
Det finns mycket spår efter terrängfordon	41 %	23 %	28 %	8 %
Det skulle kunna komma fler besökare utan att det skulle störa upplevelsen	31 %	23 %	44 %	2 %
Kraftledningar är störande	41 %	25 %	28 %	7 %
Vandringslederna är välskötta	9 %	10 %	80 %	0 %
Naturen är välbehållen	6 %	10 %	82 %	0 %
Det förekommer störande trafik med flyg och helikopter	54 %	25 %	16 %	4 %
Det är positivt att se renar	2 %	7 %	91 %	0 %
Jag upplever tystnad	2 %	4 %	94 %	0 %
Djurlivet blir mycket stört av friluftslivet	26 %	35 %	16 %	22 %
Det är positivt att se spår av renskötsel i området (skiljningshagar, renstängsel mm.)	6 %	17 %	75 %	3 %
Telemaster i området är störande	39 %	30 %	25 %	6 %
Vindkraftverk i området är störande	35 %	19 %	35 %	11 %
Mountainbike cykling är lämpligt i det här området	31 %	27 %	32 %	10 %
Södra Jämtlandsfjällen bör bli nationalpark	6 %	18 %	60 %	17 %
Området känns som en del av mig/ Jag identifierar mig starkt med detta område	15 %	25 %	57 %	4 %

De internationella besökarnas åsikter stämmer till stor del överens med de svenska besökarna (se tabell 11). Precis som de svenska respondenterna anser de utländska att det är mycket positivt att se renar och spår efter renskötsel. Alla internationella besökare instämmer helt eller delvis att det är positivt med renar. Fler än nio av tio utländska besökare upplever tystnad i södra Jämtlandsfjällen (95 procent helt eller delvis eniga med påståendet). En mycket hög andel (94 procent) instämmer helt eller delvis i påståendet att naturen är välbehållen och 87 procent anser att vandringslederna är välskötta. Något högre andel av de utländska besökarna än de svenska anser att södra Jämtlandsfjällen bör bli en nationalpark (67 procent instämmer helt eller delvis).

För några påståenden skiljer sig besökargrupperna åt. Två tredjedelar (65 procent) av de internationella besökarna anser att det inte är för mycket folk i området (35 procent av de nationella). Av de internationella besökarna instämmer 43 procent med att vindkraftsverk är störande, vilket är något större andel än för de nationella.

Tabell 11. Påståenden om södra Jämtlandsfjällen - Internationella besökare

Nedan följer ett antal påståenden om södra Jämtlandsfjällen	Helt eller delvis oenig	Varken eller	Delvis eller helt enig	Vet ej
Det är för mycket folk i området	65 %	9 %	23 %	3 %
Artrikedomen är stor	4 %	11 %	60 %	24 %
Det finns mycket spår efter terrängfordon	26 %	4 %	12 %	58 %
Det skulle kunna komma fler besökare utan att det skulle störa upplevelsen	44 %	17 %	31 %	7 %
Kraftledningarna är störande	38 %	14 %	41 %	7 %
Vandringslederna är välskötta	14 %	4 %	87 %	1 %
Naturen är välbehållen	0 %	3 %	94 %	3 %
Det förekommer störande trafik med flyg och helikopter	52 %	21 %	13 %	14 %
Det är positivt att se renar	0 %	0 %	100 %	0 %
Jag upplever tystnad	0 %	4 %	95 %	0 %
Djurlivet blir mycket stort av friluftslivet	35 %	14 %	35 %	15 %
Det är positivt att se spår av renskötsel i området (skiljningshagar, renstängsel mm.)	3 %	14 %	78 %	6 %
Telemaster i området är störande	40 %	20 %	36 %	4 %
Vindkraftverk i området är störande	27 %	11 %	43 %	19 %
Mountainbike cykling är lämpligt i det här området	33 %	16 %	35 %	16 %
Södra Jämtlandsfjällen bör bli nationalpark	1 %	9 %	67 %	24 %
Området känns som en del av mig/ Jag identifierar mig starkt med detta område	10 %	21 %	62 %	4 %

Svenska och utländska besökare skiljer sig inte mycket från varandra när det gäller vilka associationer de har med södra Jämtlandsfjällen. Överlag associerar besökarna södra Jämtlandsfjällen främst med natur, friluftsliv och begreppet avstressande. De svenska besökarna associerar området i hög grad till allemansrätt, medan de utländska besökarna associerar området mer med begreppet landsbygd. Lägst medelvärde får begreppet svårtillgängligt.

Tabell 12. Med vad associeras södra Jämtlandsfjällen? – Svenska och utländska respondenter (medelvärde på en skala 1-5, där 1 är inte alls och 5 är i hög grad)

I vilken utsträckning associerar du södra Jämtlandsfjällen med följande?	Medeltal nationella besökare	Medeltal internationella besökare
Vilda djur	3,2	3,3
Renskötsel	3,5	3,8
Biologisk mångfald	3,5	3,5
Kulturlandskap	3,2	2,6
Vildmark	3,8	3,7
Landsbygd	3,2	4
Natur	4,4	4,4
Svårtillgängligt	2,1	2,3
Friluftsliv	4,4	4,1
Kulturellt intressant	3	2,7
Sameland	3,1	3,2
Avstressande	4,4	4,1
Turism	3,9	2,9
Äventyr	3,5	3,5
Outnyttjat	2,5	3
Lokal utveckling	3,1	2,7
Allemansrätt	4,2	3,9

Intressekonflikter

Nästan hälften (46 procent) av de nationella besökarna och 35 procent av de internationella besökarna känner till att det finns någon typ av intressekonflikt och/eller andra problem i södra Jämtlandsfjällen. I denna fråga fanns det möjlighet att med egna ord förklara och beskriva vilken eller vilka intressekonflikter de avsåg. En del intressekonflikter ansågs påverka naturen negativt, exempelvis uttrycker en respondent:

”Profitering och överutnyttjande av naturen till upplevelseindustri”.

En annan respondent menar att det finns konflikter mellan olika markanvändare, inklusive olika typer av friluftsutövare:

”Såvitt jag lärt mig går de mest attraktiva fjällederna ofta även där det egentligen är bra renbetesmarker. Fjällnära skogsbruk kan komma i konflikt med naturvård och renskötsel. Konflikter mellan olika former av friluftsliv, exempelvis motoriserat kontra icke motoriserat”.

Konflikter mellan individer/grupper som ägnar sig åt samma respektive olika aktiviteter är relativt vanligt förekommande men konflikten kan vara asymmetrisk, det vill säga att det är bara en av aktörsgrupperna som upplever konflikten;

”På Sylarnas fjällstation upplevdes nästintill en afterski/charter känsla. Det var öl, luktade schampo osv. När man vandrat i ensamhet ett par dagar känns det nästan lite provocerande. Någon spelade på en medtagen gitarr, mycket irriterande”.

I vår undersökning nämner respondenterna även konflikter mellan turister/besökare och rennäringsen. Vi ser i undersökningen att respondenterna är väl medvetna om rennäringsens existens och behov och att många anser att den ska ha ett stort inflytande över beslut som berör området. Besökare anser generellt att det borde etableras en bättre balans mellan turismen och renskötseln:

”Det måste bli en balans mellan turism och renskötsel, så att de mest trafikerade vandringslederna INTE går genom renhjordarna, t ex leden mellan Storulvån och Sylarna. För att få ordning på detta bör renägare vara en viktig del i alla diskussioner och beslutsfattande”.

Mest förekommande är konflikter som beror på hur området används, och då mellan grupper som använder området på olika sätt. I bilaga 5 redovisas nationella och internationella respondenters upplevelser av konflikter. När vi frågar respondenten om egna specifika upplevelser av konflikter handlar det dock om relativt låga medeltal på en skala 1 till 5. Den vanligaste konflikten upplevs i relation till besökare som utför andra aktiviteter än respondenten själv (medelvärde 1,8). Detta kan till exempel handla om vandrare som upplever cyklisterna som ett problem eller tvärt om. Även buller upplevs av respondenterna som en av orsakerna till konflikter (medelvärde 2).

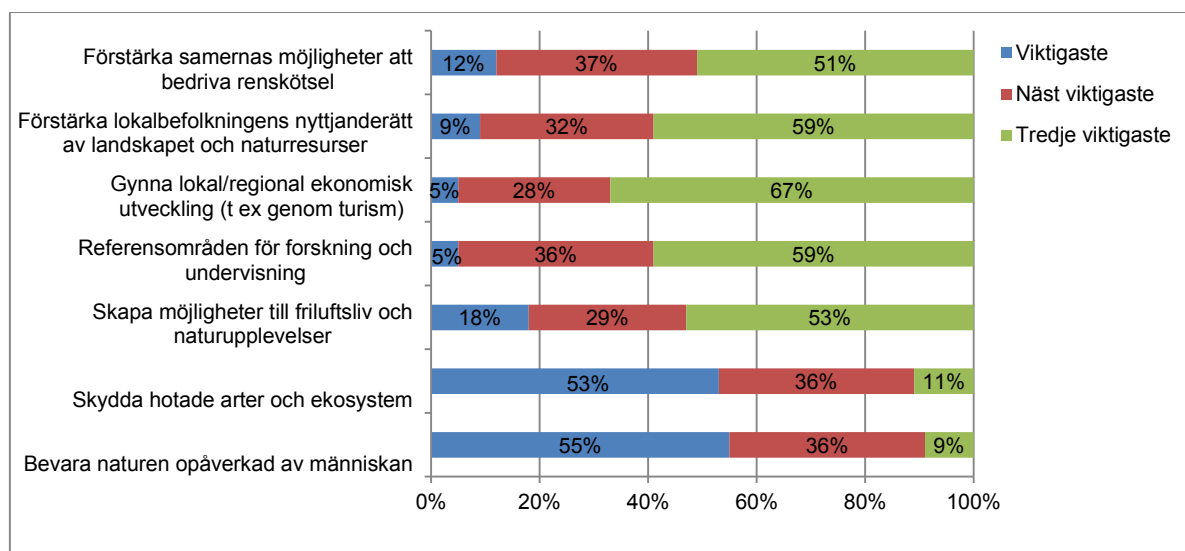
Bland utländska besökarna ser vi än mindre tendenser till en upplevelse att det finns konflikter i södra Jämtlandsfjällen. Men i likhet med de svenska respondenterna anser de utländska besökarna att besökare som utför andra aktiviteter än de själva är en av de främsta orsakerna till konflikter (medeltal 1,5), dock är det fortfarande låga medelvärden. Även utvecklingen av infrastruktur, till exempel vägar och kraftledningarna anses kunna ge upphov till konflikter (medeltal 1,6).

De sammantagna resultaten från de nationella och utländska besökarna tyder på att de i relativt liten utsträckning själva upplevt konflikter. Viktigt att ha i åtanke är dock att det endast är besökare som har svarat på denna undersökning, varför andra aktörer kan uppleva konflikter som inte besökarna blir uppmärksammade på.

Skyddad natur

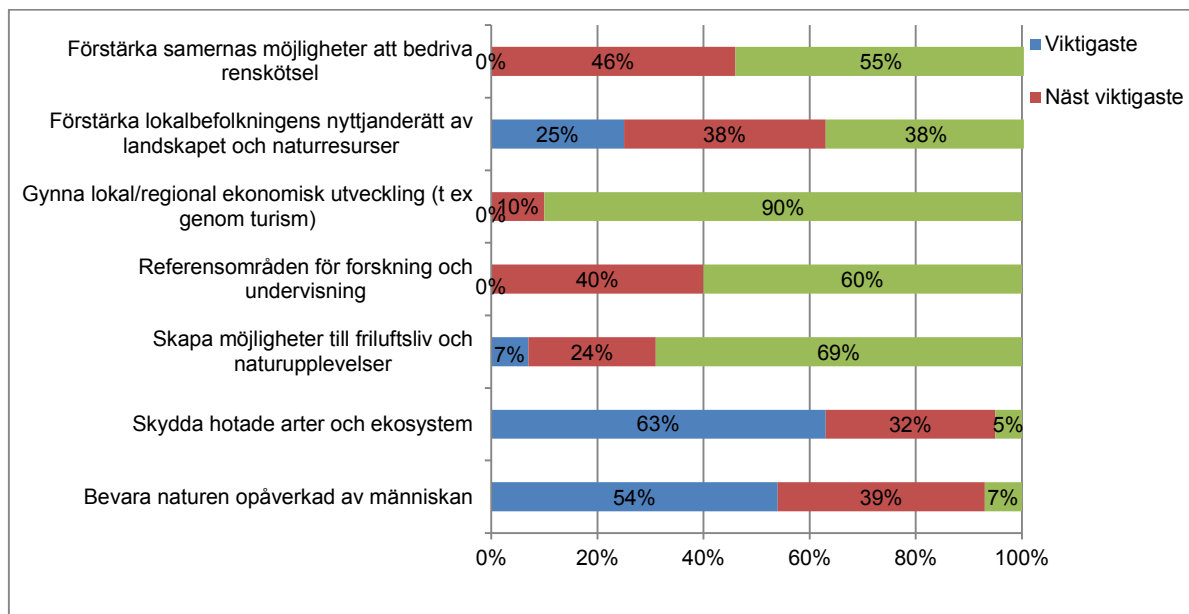
I Sverige är det regeringen som fastställer huruvida ett område ska erhålla nationalparksstatus och därefter förvaltas enligt nationalparksplanen. När det gäller andra naturområden, exempelvis naturreservat, är det länsstyrelsen som fattar beslut om skötsel, regleringar och restriktioner (www.naturvardsverket.se/Var-natur/Skyddad-natur/Nationalparker/Sa-bildas-en-nationalpark/). När ett område omfattas av någon form av skydd, förekommer specificerade regleringar, och det är inte ovanligt att dessa begränsar nyttjande enligt allemansrätten samt annan markanvändning. De svenska och utländska respondenterna fick ta ställning till olika frågor rörande skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen. Även om respondenten aldrig tidigare besökt något skyddat naturområde eller ansåg sig ha dålig kunskap om detta, ombads de vara så uppriktiga som möjligt.

Det finns olika anledningar till att skydda natur i form av t ex naturreservat eller nationalpark. I figur 17 redovisas vad de svenska besökarna ansåg vara den viktigaste, näst viktigaste och tredje viktigaste anledningen till bildandet av naturreservat och nationalparker i södra Jämtlandsfjällen. Resultatet visar att de viktigaste anledningarna ansågs vara att bevara naturen opåverkad av människan och skydda hotade arter och ekosystem. Respondenterna ansåg även att det var (relativt) viktigt att skapa möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser, och i något lägre grad att förstärka samernas möjligheter att bedriva renskötsel, samt förstärka lokalbefolkningens nyttjanderätt av landskap och naturresurser. De föreslagna anledningarna till att skydda natur som ansågs minst viktiga var att gynna lokal/regional utveckling genom exempelvis turism, och att utgöra referensområde för forskning och undervisning.

Figur 17. De viktigaste anledningarna till bildandet av nationalparker och naturreservat, enligt rangordnad ordning - Nationella respondenter

De internationella besökarna anser, liksom de nationella, att skydda hotade arter och ekosystem är de viktigaste anledningarna till att skydda natur. Motivet att förstärka lokalbefolkningens nyttjanderätt av landskapet och naturresurserna anses viktigare bland de internationella än bland de nationella besökarna. Ingen anser att anledningarna referensområden för forskning och undervisning, gynna lokal/regional ekonomisk utveckling genom turism eller förstärka samernas möjligheter att bedriva renskötsel är den viktigaste anledningen till att skydda natur, se figur 18.

Figur 18. De viktigaste anledningarna till bildandet av nationalparker och naturreservat, enligt rangordnad ordning – internationella respondenter

Vi frågade även vad de nationella och internationella besökarna ansåg om mängden skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen (skala 1 till 5, från alldeles för lite skyddad natur till alldeles för mycket skyddad natur och med möjlighet att svara vet ej). Ungefär var fjärde respondent inom båda grupperna uttryckte att de inte hade så stor kännedom om detta och svarade vet ej. Var fjärde nationell respondent menade att det finns alldeles för lite skyddad natur i området, jämfört med de utländska respondenterna där knappt var femte ansåg detsamma. Respondenterna var eniga om att det finns något för lite skyddade naturområden (ungefär en tredjedel inom varje grupp), och ungefär 20 procent ansåg att det finns lagom mycket skyddade områden. Endast 1 procent ansåg att det finns för mycket skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen.

Vidare fick respondenterna ta ställning till 13 påståenden om skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen (se tabell 13). För de svenska besökarna var det viktigt att man ska få tillgång till naturresurser i enlighet med allemansrätten (t ex bär- och svamplockning) även i skyddade områden, och nästan 70 procent instämde helt med det påståendet. Vidare ansåg en majoritet att denna typ av skyddade områden ska inrättas för att skydda naturen; 70 procent instämde helt med påståendet. Enligt besökarna är det viktigt att ge lokalbefolkningen ett stort inflytande när ett naturskyddat område ska skapas. Drygt 80 procent av de nationella respondenterna instämde med detta, helt eller delvis. Nästan 40 procent tog helt avstånd från påståendet att man ska få köra snöskoter och terrängfordon i skyddade naturområden. Vi ser också att drygt hälften (51 procent) av de nationella respondenterna ställde sig tveksamma till om kommersiell verksamhet ska uppmuntras; 17 procent tog helt avstånd från detta, medan 34 procent tog delvis avstånd.

Tabell 13 Vad är viktigt vid skydd mot naturområden? – Svenska respondenter

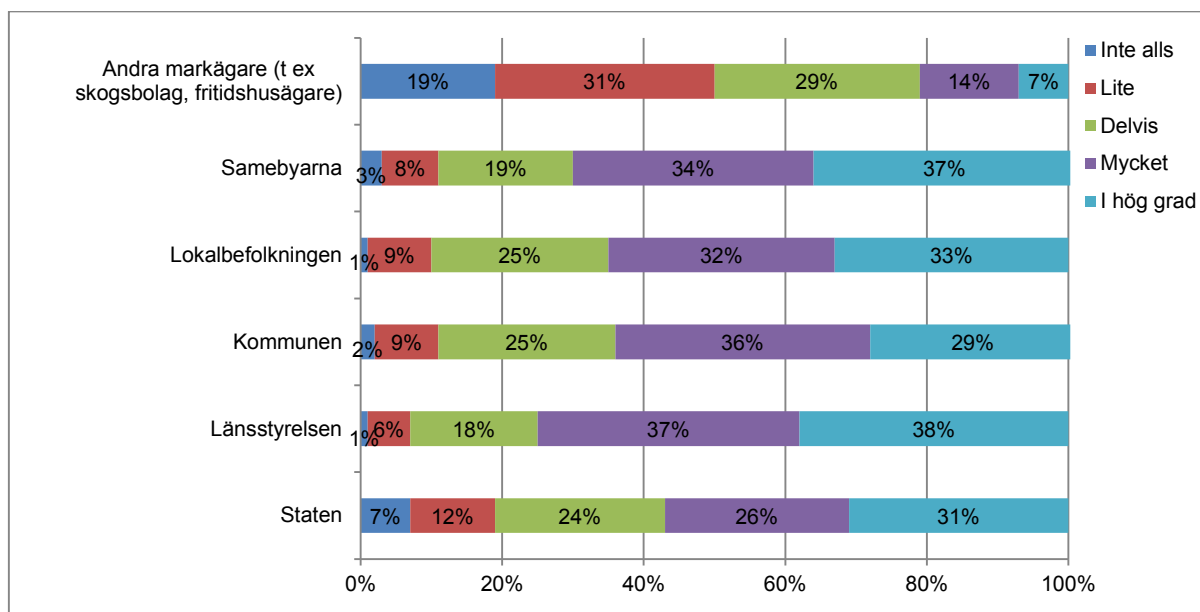
Vad tycker du är viktigt när naturområden skyddas i södra Jämtlandsfjällen?	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt	Vet ej
Lokalbefolkningen ska ha stort inflytande (n=417)	2 %	12 %	47 %	36 %	3 %
Ska utformas så att besök underlättas (n=415)	2 %	13 %	48 %	35 %	1 %
Man ska få köra snöskoter och terrängfordon (n=421)	37 %	44 %	14 %	2 %	5 %
Ridning ska vara tillåtet (n=416)	6 %	24 %	44 %	22 %	4 %
Kommersiell verksamhet ska uppmuntras (n=419)	17 %	34 %	41 %	6 %	3 %
Fiske ska vara tillåtet (n=417)	2 %	13 %	47 %	34 %	5 %
Man ska få göra upp eld var man vill (n=419)	27 %	39 %	26 %	5 %	2 %
Att jaga ska vara tillåtet (n=421)	30 %	36 %	23 %	3 %	7 %
Övernattning i tält ska begränsas (n=418)	44 %	31 %	19 %	3 %	3 %
Ska inrättas för att skydda naturen (n=418)	1 %	4 %	19 %	70 %	6 %
Ska inrättas för att gynna utvecklingen på landsbygden (n=418)	5 %	18 %	45 %	25 %	7 %
Ska inrättas för att gynna rekreation (n=419)	5 %	11 %	45 %	33 %	6 %
Man ska få tillgång till naturresurser i enlighet med allemansrätten (t ex bärplockning) (n=417)	1 %	4 %	26 %	67 %	3 %

I tabell 14 ser vi att de utländska besökarna delar många av de svenska besökarnas åsikter om vad som är viktigt vid etableringen av olika typer av naturskydd. Vi ser bland annat att påståendet att dessa områden ska inrättas för att skydda naturen instämmer en stor andel av respondenter helt med (71 procent), och även påståendet att de ska inrättas för att gynna rekreation har ett förhållandevis högt stöd bland respondenterna (41 procent instämmer delvis, 16 procent instämmer helt). Vidare ser vi att påståendet att skyddade naturområden ska utformas så att besök underlättas får relativt lågt stöd bland respondenterna. Bara drygt var fjärde (26 procent) instämmer delvis, knappt var tionde (9 procent) instämmer helt samtidigt som 17 procent tar helt avstånd och 42 procent tar delvis avstånd.

Tabell 14 Vad är viktigt vid skydd mot naturområden? – Utländska respondenter

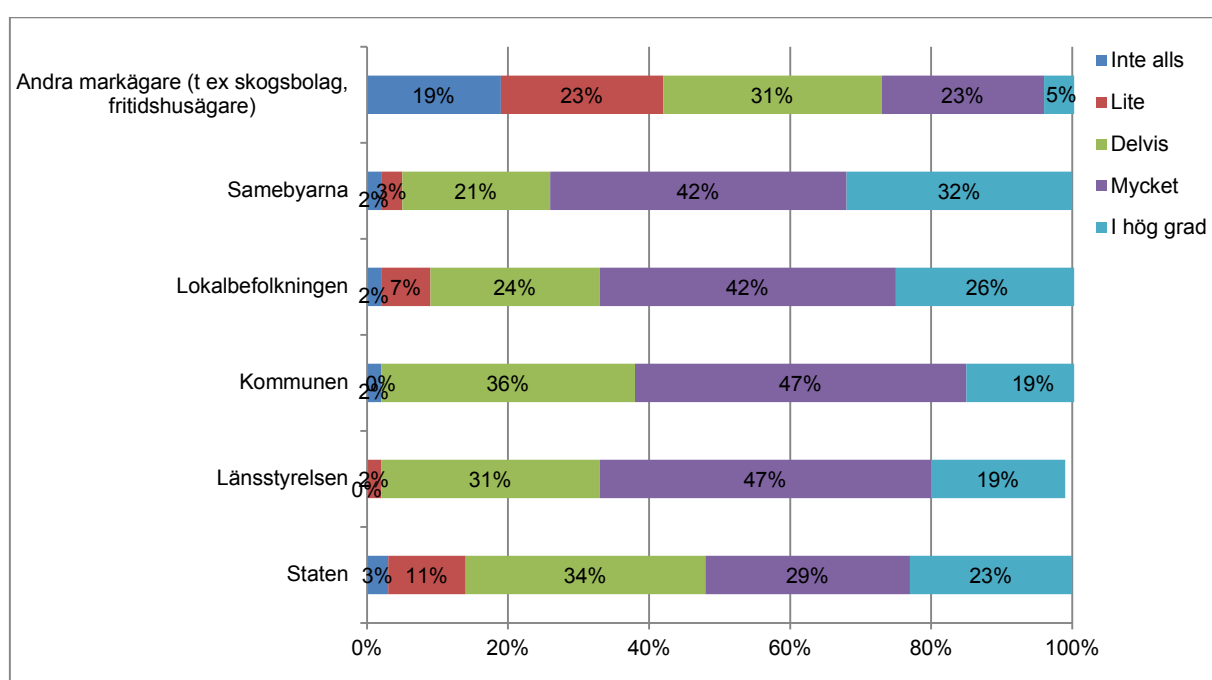
Vad tycker du är viktigt när naturområden skyddas i södra Jämtlandsfjällen?	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt	Vet ej
Lokalbefolkningen ska ha stort inflytande (n=64)	3 %	13 %	48 %	30 %	6 %
Ska utformas så att besök underlättas (n=65)	17 %	42 %	26 %	9 %	6 %
Man ska få köra snöskoter och terrängfordon (n=65)	54 %	26 %	9 %	3 %	8 %
Ridning ska vara a tillåtet (n=65)	12 %	31 %	31 %	19 %	8 %
Kommersiell verksamhet ska uppmuntras (n=65)	42 %	34 %	12 %	5 %	8 %
Fiske ska vara tillåtet (n=64)	11 %	19 %	45 %	16 %	9 %
Man ska få göra upp eld var man vill (n=64)	19 %	42 %	23 %	8 %	8 %
Att jaga ska vara tillåtet (n=63)	27 %	33 %	24 %	6 %	10 %
Övernattning i tält ska begränsas (n=63)	40 %	37 %	14 %	5 %	5 %
Ska inrättas för att skydda naturen (n=63)	5 %	0 %	13 %	71 %	11 %
Ska inrättas för att gynna utvecklingen på landsbygden (n=64)	13 %	22 %	28 %	20 %	17 %
Ska inrättas för att gynna rekreation (n=63)	16 %	19 %	41 %	16 %	8 %
Man ska få tillgång till naturresurser i enlighet med allemansrätten (t ex bärplockning) (n=64)	3 %	19 %	28 %	44 %	6 %

I figur 19 har de svenska respondenterna tagit ställning till i vilken utsträckning olika instanser/grupper ska vara med och besluta om att göra ett naturområde till ett skyddat område. Över 70 procent av respondenter ansåg att Länsstyrelsen ska vara delaktiga (mycket eller i hög grad), och en stor andel (71 procent) anser att också samebyarna ska vara delaktiga (mycket eller i hög grad) i beslutsfattandet om skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen. Besökarna anser att även lokalbefolkningen ska ha mycket att säga till om, till skillnad från andra markägare, såsom till exempel skogsbolag och fritidshusägare.

Figur 19. Vilka ska vara delaktiga att fatta beslut om att inrätta skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen? – Nationella respondenter

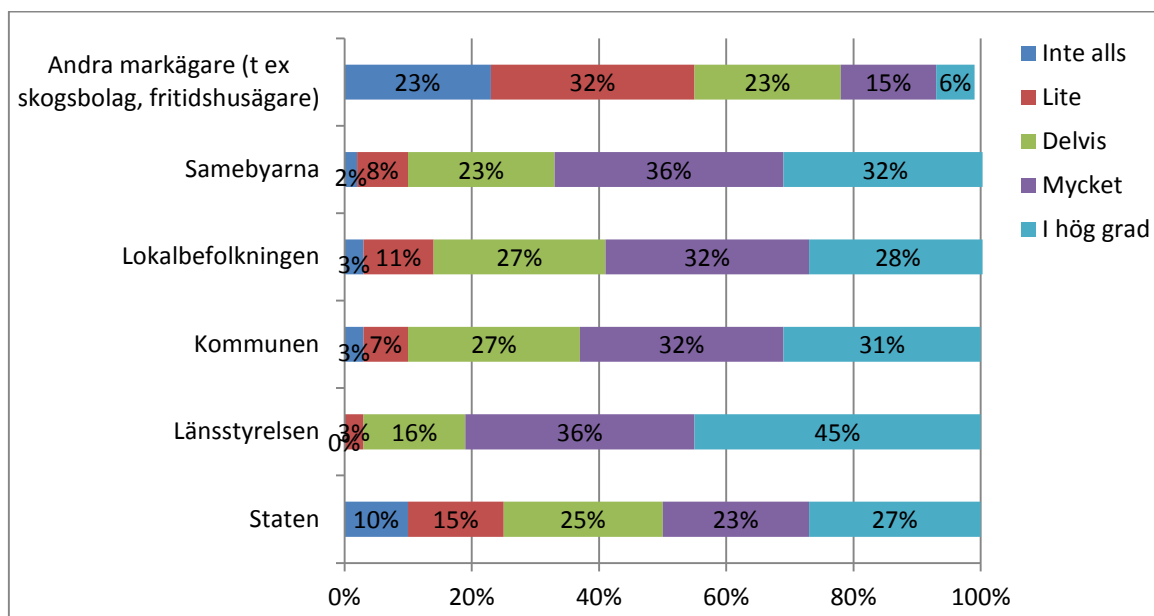
Figur 20 visar hur de utländska besökarna tagit ställning till i vilken utsträckning olika instanser/grupper ska vara med och besluta när ett skyddat område inrättas. De internationella besökarna anser att samebyarna ska vara delaktiga i mycket hög utsträckning (74 procent svarade mycket eller i hög grad). Nästan 70 procent anser att lokalbefolkningen ska vara mycket delaktiga eller i hög grad delaktiga, och ungefär två tredjedelar anser att kommunen och länsstyrelsen ska vara delaktiga i att fatta sådana beslut. Andra markägare, exempelvis skogsbolag och fritidshusägare anses ha mycket lite att göra med denna typ av beslut.

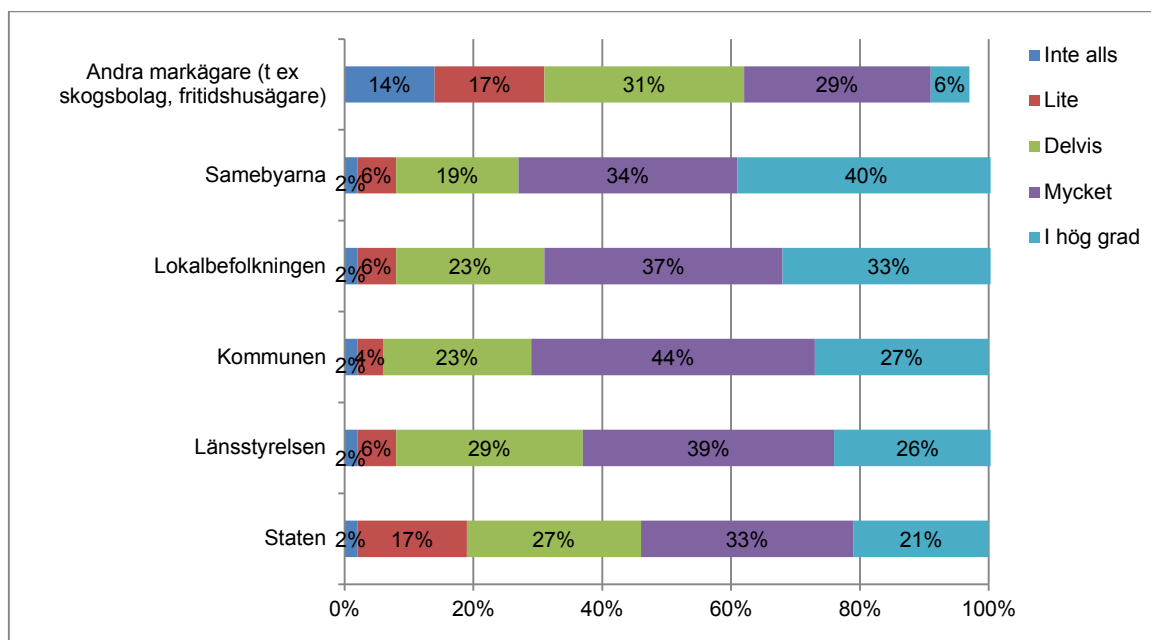
Figur 20. Vilka ska vara delaktiga att fatta beslut om att inrätta skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen? - Internationella respondenter

För ett skyddat område inrättas en förvaltningsplan, vilken innehåller regler och riktlinjer för hur området ska skötas. I figur 21 framgår att drygt 80 procent av de nationella besökarna ansåg att utformandet av skötselregler för skyddad natur i södra Jämtlandsfjällen bör involvera Länsstyrelsen mycket eller i hög grad. Vidare ser vi att de nationella besökarna anser att kommunen och samebyarna bör vara delaktiga i hög grad, medan samma besökare anser att andra markägare som skogsbolag och fritidshusägare inte ska vara delaktiga eller endast i liten grad delaktiga. Bland de internationella besökarna (figur 22) anser 74 procent att samebyarna ska utforma skötselregler för skyddade naturområden mycket eller i hög

grad, och detsamma gäller för kommun och lokalbefolkningen, och i något mindre grad länsstyrelsen. Även denna besökargrupp anser att andra markägare inte ska vara delaktiga eller endast i liten grad delaktiga i dessa beslut.

Figur 21 Vilka ska utforma skötselregler för skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen? – Nationella respondenter

Figur 22. Vilka ska utforma skötselregler för skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen? – Internationella respondenter

Som tidigare nämnts finns ett stort område i södra Jämtlandsfjällen med i utredning kring en ny nationalparksetablering. I enkäten frågade vi både svenska och utländska besökare om en nationalparksetablering skulle göra området mer eller mindre attraktivt att besöka. Det framgår att respondenterna ansåg att det var svårt att svara på frågan då 52 respektive 50 procent (nationella och utländska besökare) svarade att de inte vet. Endast 3 procent (nationella) respektive 2 procent (utländska) trodde att en nationalparksetablering skulle göra området mindre attraktivt att besöka. Bland de nationella respondenterna ansåg 46 procent att området skulle bli mer attraktivt att besöka och motsvarande andel bland de utländska besökarna var 48 procent.

Buller och andra störningar

Buller, nedskräpning och slitage i svenska fjällen identifieras av Naturvårdsverket och andra myndigheter som ett problem på grund av ett högt nyttjande av fjällandskapet. I miljömålet *Storlagen fjällmiljö* anges bland annat att mark och vegetation kan skadas av besökare och barmarkskörning med terrängfordon, samt att låg bullernivå eftersträvas och att areal som har stora upplevelsevärden eller höga natur- och kulturvärden som är fria från buller och andra störningar ska öka. Området som har ingått i vår undersökning är idag till stor del ett naturreservat, vilket innebär att det lättare går att införa restriktioner och förbud i området. Stora delar av området innefattas av skoter- och terrängfordonsförbud, dock kan Länsstyrelsens personal samt samerna som bedriver rennäring använda terrängfordon, snöskotrar och helikoptrar. Även Svenska Turistföreningen (STF) transporterar material och livsmedel till sina stugor och stationer i södra Jämtlandsfjällen. Vidare finns det vissa områden som angränsar till vägar, främst i området söder om E14 som leder till de större inkörsportharna, såsom Vålådalen och Storulvån. Eftersom buller är i fokus i det nationella miljömålet *Storlagen fjällmiljö*, är det av intresse att få kunskap om besökarnas upplevelse av buller, deras eventuella ägande av terrängfordon samt attityder till bullerfria zoner som en metod att hantera bullerfrågor i södra Jämtlandsfjällen. Även upplevelsen och definitionen av tystnad är inkluderat i vår undersökning.

I enkäten ställdes frågan om respondenterna anser att nedskräpning, slitage och buller är ett problem i södra Jämtlandsfjällen. Bland de nationella respondenterna anser 37 procent att nedskräpning är ett problem och 47 procent att slitage är ett problem (se tabell 15). Gällande buller så är det en mindre andel (20 procent) som anser att det är ett problem; nära hälften (49 procent) anser att buller *inte* är ett problem i södra Jämtlandsfjällen.

Tabell 15. Nedskräpning, slitage och buller i södra Jämtlandsfjällen - Nationella besökare

Anser du att nedskräpning, slitage och buller är ett problem i södra Jämtlandsfjällen?	Nej	Inte mycket	Ja	Medeltal på skala 1-5
Nedskräpning	34 %	31 %	37 %	3
Slitage	21 %	33 %	47 %	3,3
Buller	49 %	31 %	20 %	2,6

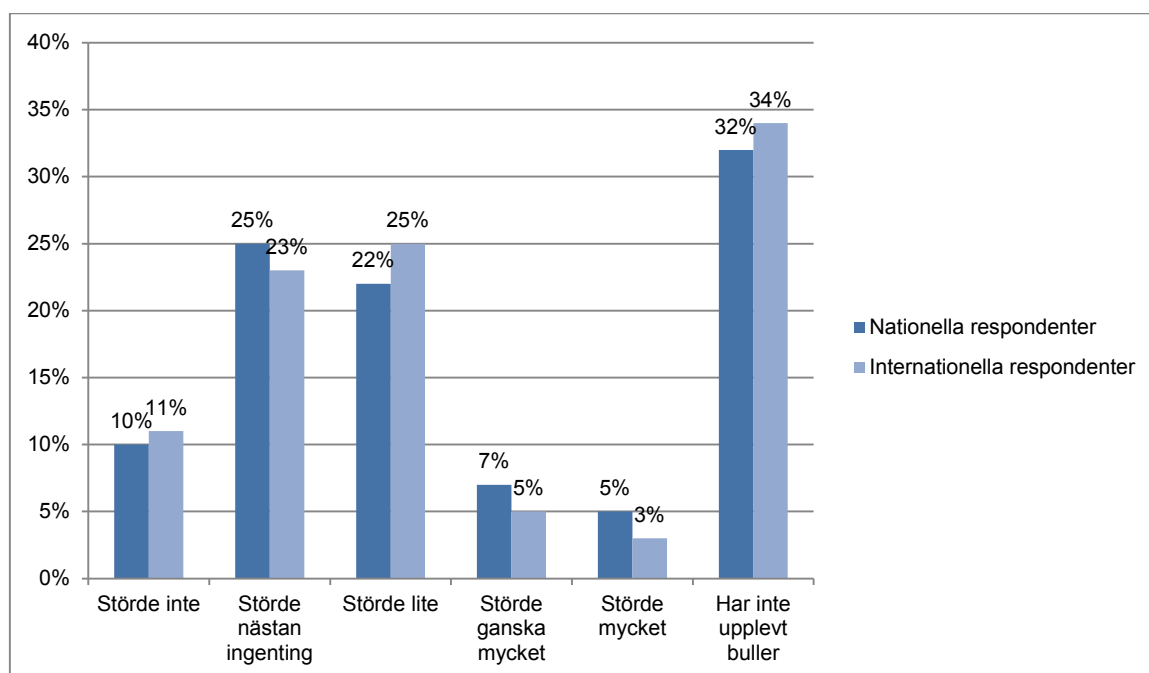
I jämförelse anser 29 procent av de internationella respondenterna att nedskräpning är ett problem och 42 procent att slitage är ett problem. Emellertid tycker majoriteten av de utländska besökarna (56 procent) att nedskräpning *inte* är ett problem i området, vilket är en högre andel än bland de svenska besökarna. Buller upplevs av 12 procent av de internationella respondenterna som ett problem, medan 63 procent anser att buller *inte* är något problem, se tabell 16.

Tabell 16. Nedskräpning, slitage och buller i södra Jämtlandsfjällen - Internationella besökare

Anser du att nedskräpning, slitage och buller är ett problem i södra Jämtlandsfjällen?	Nej	Inte mycket	Ja	Medeltal på skala 1-5
Nedskräpning	56 %	15 %	29 %	2,6
Slitage	37 %	22 %	42 %	3
Buller	63 %	25 %	12 %	2,4

I figur 23 redovisas de nationella och internationella respondenternas upplevelser av att ha blivit störda av buller i södra Jämtlandsfjällen. Resultaten är likartade, där den största andelen svarar att de inte alls har upplevt buller (32 procent respektive 34). Av de besökare som upplevt buller, så anser 12 procent av de nationella respondenterna att det störde deras upplevelse ganska mycket eller mycket, medan motsvarande upplevts av 8 procent av de internationella respondenterna.

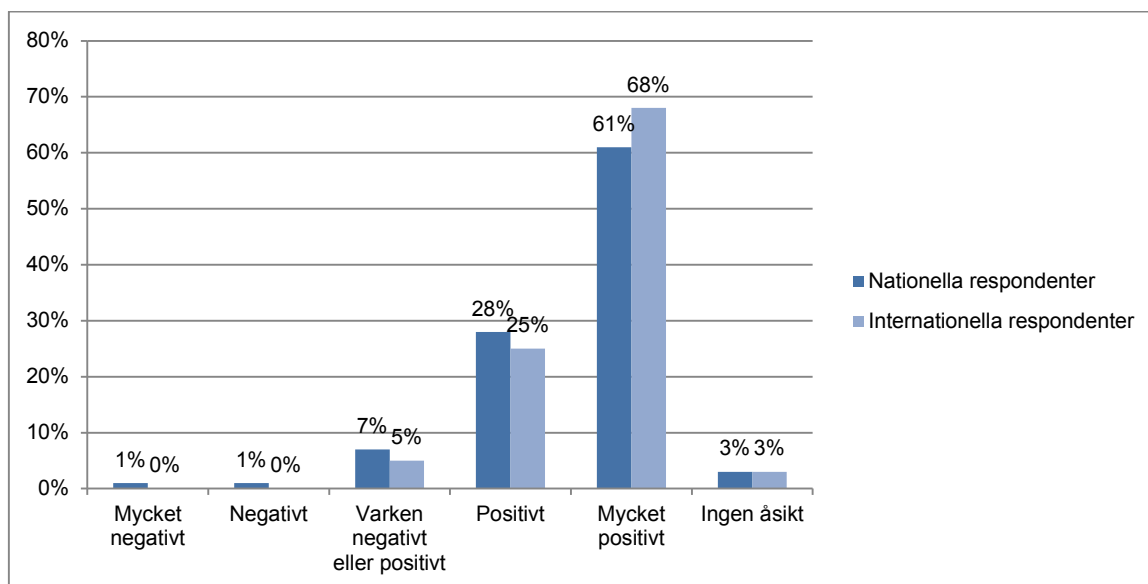
Figur 23. Om du upplevde buller, vad tyckte du om det? – Nationella och internationella respondenter

I enkäten ställde vi frågan *vad* som orsakar buller i södra Jämtlandsfjällen. Vi kan konstatera att buller från olika källor upplevs i låg utsträckning av både nationella och internationella besökare. Det mesta av det upplevda bullret härstammar ifrån helikopter; 10 procent av de nationella respondenterna respektive 6 procent av de internationella respondenterna upplever att buller från helikopter i hög grad är ett problem. Högljudda människor, terrängfordon, vägtrafik och flyg bidrar också till buller, men överlag är det få respondenter som upplever det som problematiskt (färre än 6 procent). Dock upplevs buller från terrängfordon som ett större problem bland de nationella respondenterna än bland de internationella, men skillnaderna är marginella mellan grupperna. Till skillnad från de svenska besökarna upplever de utländska besökarna buller i samband med högljudda människor i högre utsträckning.

Ytterligare en fråga gällde respondenternas tillgång till terrängfordon (som motorcykel eller fyrhjuling). Resultaten visar att 94 procent av de nationella respondenterna och 97 procent av

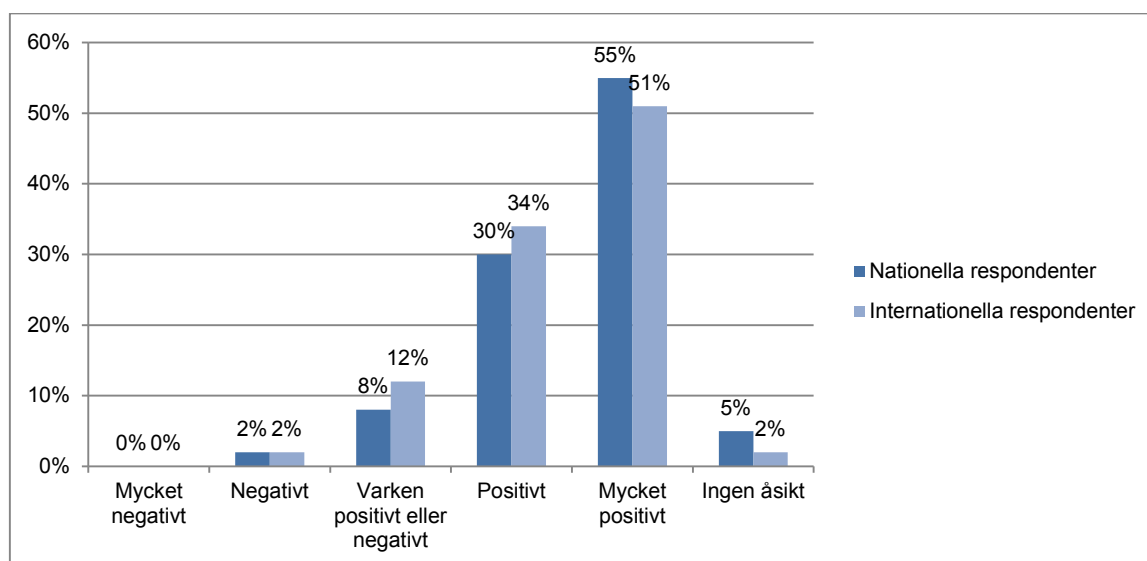
de internationella respondenterna varken har tillgång till eller äger ett terrängfordon samt att intresset är lågt att hyra ett terrängfordon. Majoriteten bland respondenterna har inte tillgång till snöskoter (92 procent av studiens nationella respondenter, 95 procent av studiens internationella respondenter). Intresset eller möjligheterna att hyra en snöskoter är däremot större (nationella besökare 22 procent och internationella besökare 13 procent) än motsvarande under barmarkssäsongen.

I studien har vi även undersökt besökarnas attityder till att införa bullerfria zoner för terrängfordon (fyrhjulingar med mera) i södra Jämtlandsfjällen. Stora delar av området omfattas idag av terrängkörningsförbud. Restriktioner med bullerfria zoner ses generellt som positivt eller mycket positivt av studiens respondenter (utländska besökare 93 procent och svenska besökare 89 procent), se figur 24.

Figur 24. Vad anser du om restriktioner (såsom bullerfria zoner) för terrängfordon (t ex motorcykel, fyrhjuling) i södra Jämtlandsfjällen för att minska förekomsten av buller?

Gällande attityderna till bullerfria zoner för snöskotrar i södra Jämtlandsfjällen är 85 procent av de internationella respektive de nationella respondenterna positiva eller mycket positiva, se figur 25. Endast 2 procent av de utländska respektive de svenska besökarna anser att bullerfria zoner för snöskoter är negativt eller mycket negativt.

Figur 25. Vad anser du om restriktioner (såsom bullerfria zoner) för snöskotrar i södra Jämtlandsfjällen för att minska förekomsten av buller?

I tabell 17 redovisas de nationella respondenternas attityder till olika åtgärder för att minska bullerpåverkan från motoriserade fordon i södra Jämtlandsfjällen. De åtgärder som anses ha ingen eller endast viss betydelse för att minska buller är information som skapar allmän hänsyn (39 procent) och fartbegränsning (45 procent). Istället anses olika typer av förbud och begränsningar, både i tid och rum, som viktiga åtgärder för att minska buller. Till exempel, 75 procent av de svenska besökarna menar att begränsning i rätten att nyttja området för vissa motoriserade aktiviteter har stor eller mycket stor betydelse. Även förbud mot fordon som bullrar mycket anses ha stor eller mycket stor betydelse (67 procent).

Tabell 17. Vilken betydelse har olika faktorer för minskningen av buller i södra Jämtlandsfjällen? – Nationella respondenter

Vilken betydelse anser du att följande faktorer kan ha som åtgärder för att minska buller från motoriserade fordon i södra Jämtlandsfjällen?	Ingen betydelse	Viss betydelse	Betydelse	Stor betydelse	Mycket stor betydelse	Medeltal
Fartbegränsning	9 %	36 %	26 %	20 %	10 %	2,9
Begränsning i rätten att nyttja området	3 %	10 %	22 %	34 %	31 %	3,8
Begränsning i rätten att nyttja området för vissa motoriserade aktiviteter	1 %	7 %	17 %	38 %	37 %	4
Information som skapar allmän hänsyn	10 %	29 %	30 %	16 %	15 %	3
Bullerfria zoner	2 %	11 %	25 %	28 %	34 %	3,8
Förbud mot fordon som bullrar för mycket	3 %	10 %	20 %	31 %	36 %	3,9
Begränsa motoriserade fordon under vissa tider om året	3 %	9 %	24 %	31 %	34 %	3,8

Begränsningar och förbud för olika typer av motoriserade fordon i de södra Jämtlandsfjällen för att minska buller har stor eller mycket stor betydelse även bland de internationella

respondenterna, se tabell 18. Bullerfria zoner (73 procent) och begränsning i rätten att nyttja området för vissa motoriserade aktiviteter (73 procent) anses ha stor eller mycket stor betydelse enligt de utländska besökarna. Information samt fartbegränsningar inom området anses ha mindre betydelse.

Tabell 18. Vilken betydelse har olika faktorer för minskningen av buller i södra Jämtlandsfjällen? – Internationella respondenter

Vilken betydelse anser du att följande faktorer kan ha som åtgärder för att minska buller från motoriserade fordon i södra Jämtlandsfjällen?	Ingen betydelse	Viss betydelse	Betydelse	Stor betydelse	Mycket stor betydelse	Medeltal
Fartbegränsning	13 %	30 %	27 %	21 %	9 %	2,8
Begränsning i rätten att nyttja området	3 %	10 %	22 %	22 %	43 %	3,9
Begränsning i rätten att nyttja området för vissa motoriserade aktiviteter	3 %	3 %	21 %	35 %	38 %	4
Information som skapar allmän hänsyn	23 %	31 %	24 %	18 %	5 %	2,5
Bullerfria zoner	5 %	10 %	13 %	29 %	44 %	4
Förbud mot fordon som bullrar för mycket	5 %	10 %	19 %	24 %	43 %	3,9
Begränsa motoriserade fordon under vissa tider om året	3 %	8 %	21 %	37 %	32 %	3,9

Upplevelser av tystnad

Relaterat till buller finns dess motsats tystnad. Betydelsen av tystnad har lyfts allt mer i olika sammanhang; dels inom planering och förvaltning, dels i marknadsföringssammanhang för besökare. Exempelvis skriver STF på sin hemsida att: *"I Jämtlandsfjällen är vildmarken lyxigt lättillgänglig. Från våra fjällnära anläggningar visar välmarkerade leder till generösa vidder, välgörande tystnad och vildvuxna skogar. En ren njutning från första andetaget"* (<http://www.svenskaturistforeningen.se/sv/tipserbjudanden/node/Vandringskluster/Jamtland1/>). I denna undersökning anser 82 procent av de nationella respondenterna respektive 74 procent av de internationella respondenterna att det finns tysta områden i södra Jämtlandsfjällen.

Tystnad är dock något som är subjektivt. Beroende på personens tidigare upplevelser, levnadssituation, förväntningar och motiv varierar de ingångsvärden som finns inom ramen för begreppet "tystnad". Besökarna fick därför frågan att kortfattat definiera vad de upplever som tystnad; vad är innebörden och upplevelsen av tystnad? För många är tystnaden inte total, utan det handlar om att höra sig själv och andra, men också att lyssna till naturens ljud med en frånvaro av motoriserad verksamhet och stadsliknande ljud:

"Tystnad är att höra vinden, bäckens brus, fåglarna, mössen, suset i vegetationen, egna tankar. Tystnad är frånvaron av påträngande och störande ljud som huvudsakligen kommer ifrån mänsklig, motoriserad verksamhet".

Tystnad kan också vara kopplat till ett inre välbefinnande. Plötsliga motoriserade ljud från en helikopter eller terrängfordon behöver därför inte upplevas som störande, utan det handlar främst om att hitta lugnet från vardagsstressen och att bara vara:

”Jag är inte ute efter just tystnad när jag vandrar i fjällen. Jag antar att folk brukar mena att man inte hör buller från fordon på väg eller i luften. Sånt stör mig inte, vill vi ha tillgång till fjällvärlden måste det finnas kommunikationer. De människor som bor i området måste kunna använda det”.

Men att tystnaden till fjälls är viktig framgår i vår undersökning. En stor del av respondenterna anser att tystnaden är en stor orsak till att faktiskt besöka södra Jämtlandsfjällen:

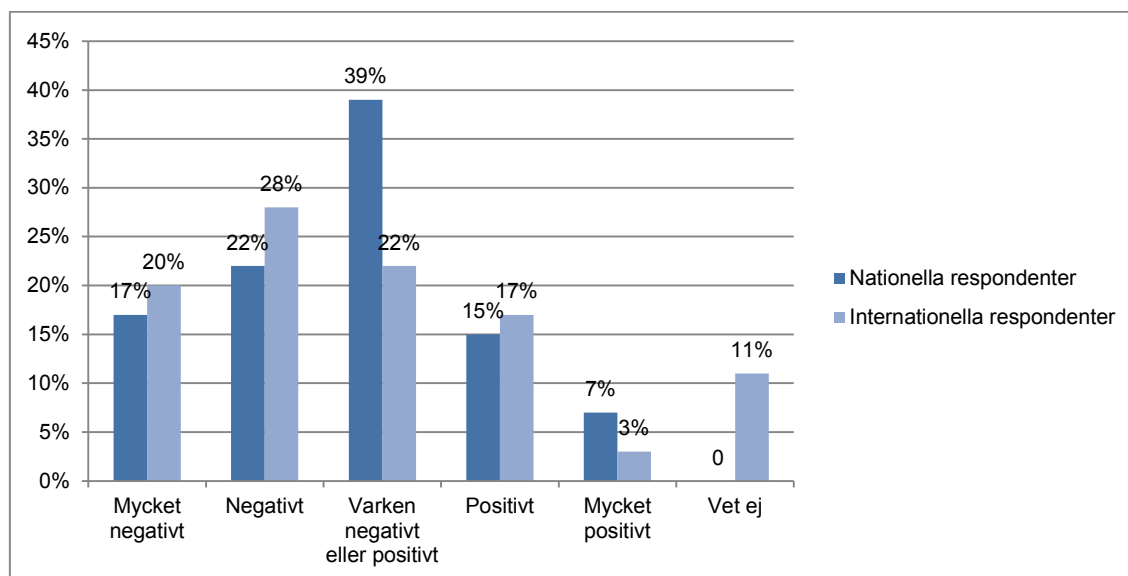
”Tystnad är oerhört extremt viktigt för mig när jag är i fjällen. Det är tystnaden och känslan av ostördhet samt bevarande av ursprunglig svensk fjällnatur som betyder så oerhört mycket för mig då jag besöker fjällen. Utan tystnaden skulle fjällen inte vara fjällen, det skulle vara förstört”.

Utifrån dessa beskrivningar är det tydligt att upplevelsen av själva naturen är förknippat med tystnad. Att uppleva några enskilda ljud behöver inte påverka upplevelsen av tystnad, särskilt inte om man vet orsaken och behoven bakom orsakat buller.

Vindkraft i fjällmiljö

Under det senaste decenniet har flera vindparker uppförts i fjällnära områden, där några har uppförts i direkt anslutning till kalfjällsmiljö. De svenska miljömålen ger uttryck för bland annat höga upplevelsevärden, biologisk mångfald samt natur- och kulturvärden. Vidare erbjuder även fjällandskapet områden med goda vindförhållanden som är av riksintresse för vindkraft. Det finns idag planer på att bygga ut vindkraften i anslutning till södra Jämtlandsfjällen.

Följande avsnitt presenterar vi resultat om hur besökarna i södra Jämtlandsfjällen upplever vindkraft i fjällmiljön. I figur 26 ser vi ett diagram över de nationella och internationella besökarnas åsikter vad gäller nyetablering av vindkraft i södra Jämtlandsfjällen. Bland de nationella besökarna är det ungefär 40 procent som anser att en etablering av vindkraft i anslutning till södra Jämtlandsfjällen är mycket negativt eller negativt. Motsvarande siffra för de internationella besökarna är knappt 50 procent. Ungefär samma siffra (39 procent) av de nationella respondenterna anser att en utbyggnad av vindkraften varken är negativ eller positiv. Drygt 20 procent anser att en nyetablering är positivt eller mycket positivt. Bland de internationella besökarna ser det relativt liknande ut, till skillnad från att en större andel (11 procent) inte har någon åsikt i frågan.

Figur 26. Det finns idag planer på att bygga ut vindkraften i anslutning till södra Jämtlandsfjällen. Vad anser du om detta?

Vidare ser vi i tabell 19 hur de svenska besökarna anser sig uppleva olika visuella förändringar i fjällvärlden, vilket en utbyggnad av vindkraften innebär. Vindkraftverk delar besökarna i två olika grupper. De som ser det positivt, alternativt oförändrat, samt de som upplever en utbyggnad av vindkraften i fjällmiljö som negativt. 40 procent av respondenterna anser att 1-2 vindkraftverk inom synhåll från besöksområdet är mycket negativt eller negativt. Samma mängd anser att det varken är negativt eller positivt. Antalet vindkraftverken har betydelse. Till exempel anser 70 procent att en vindkraftspark med 10-12 verk är mycket negativt eller negativt, samtidigt som drygt hälften av respondenterna varken ser negativt eller positivt på själva vetenskapen att det finns vindkraftverk i fjällområdet som de besöker. Var fjärde anser att vetenskapen om vindkraftverk är positivt.

Tabell 19. Hur upplevs förändringar i fjällmiljön? - Nationella respondenter

En utbyggnad av vindkraften innebär en visuell förändring i landskapet. Hur skulle du som besökare uppleva följande?	Mycket negativt	Negativt	Varken negativt eller positivt	Positivt	Mycket positivt	Medeltal på skala 1-5
1-2 vindkraftverk (som är max 20 meter höga) inom synhåll från ditt besöksområde	17 %	22 %	39 %	15 %	7 %	2,7
2-6 vindkraftverk (som är max 50 meter höga) inom synhåll från ditt besöksområde	30 %	23 %	30 %	11 %	6 %	2,4
10-12 vindkraftverk (vindkraftspark med verk upp till 150 meter höga) inom synhåll från ditt besöksområde	42 %	25 %	22 %	7 %	5 %	2
Själva vetenskapen att det finns vindkraftverk i fjällområdet som jag besöker	10 %	14 %	51 %	15 %	10 %	3

De internationella respondenterna är generellt mer negativa till den visuella förändring som en utbyggnad av vindkraften skulle innebära (tabell 20). Drygt hälften av respondenterna anser att 1-2 vindkraftverk inom synhåll från besöksmålet är mycket negativt eller negativt och andelen ökar i takt med ökningen av vindkraftverken. Att etablera en vindkraftspark med 10-12 verk skulle drygt 80 procent av de internationella besökarna uppleva som mycket negativt eller negativt. Men precis som för de nationella besökarna spelar själva vetskapen om att vistas i ett fjällområde där det även finns vindkraft inte någon särskild roll för knappt hälften av de internationella respondenterna. 13 procent anser att vetskapen om vindkraftverk är positivt.

Tabell 20. Hur upplevs förändringar i fjällmiljön? – Internationella respondenter

En utbyggnad av vindkraften innebär en visuell förändring i landskapet. Hur skulle du som besökare uppleva följande?	Mycket negativt	Negativt	Varken negativt eller positivt	Positivt	Mycket positivt	Medeltal på skala 1-5
1-2 vindkraftverk (som är max 20 meter höga) inom synhåll från ditt besöksmål	29 %	22 %	38 %	10 %	2 %	2,3
2-6 vindkraftverk (som är max 50 meter höga) inom synhåll från ditt besöksmål	38 %	31 %	27 %	5 %	0 %	2
10-12 vindkraftverk (vindkraftspark med verk upp till 150 meter höga) inom synhåll från ditt besöksmål	54 %	27 %	16 %	3 %	0 %	1,7
Själva vetskapen att det finns vindkraftverk i fjällområdet som jag besöker	24 %	16 %	48 %	11 %	2 %	2,5

Tillgänglighet och tillrättalagd fjällmiljö – generella attityder

Tabell 21 visar respondenternas svar när det gäller ett antal påståenden över den allmänna uppfattningen till de svenska fjällen. Mest positiva är besökarna till den turistiska infrastrukturen som finns i de svenska fjällen. Det vill säga bland annat att det finns fjällstugor (medeltal 4,6) och markerade leder (medeltal 4,6) i svenska fjällen. Även faktorer som associeras till vildmark, till exempel att området är lite påverkat av människan (medeltal 4,3), att det finns bullerfria områden (medeltal 4,4) och att kunna förflytta sig flera dygn utan att se hus, vägar och så vidare (medeltal 4,3). Lägst rankas möjligheterna att kunna köra in med bil till attraktiva områden för att enkelt göra dagsutflykter, vilket speglar respondenternas övriga svar om att det är positivt med storslagna fjäll och vildmarkskaraktär i området.

Vidare ser vi i tabell 22 att de internationella respondenterna delar ungefär samma uppfattning till de svenska fjällen som de nationella besökarna. Den infrastruktur som finns i fjällen i form av fjällstationer (medeltal 4,6) och markerade leder (medeltal 4,6) är mycket positivt, tillika vildmarkskaraktären över området; att området är lite påverkat av

människan (medeltal 4,3), att kunna förflytta sig flera dygn utan att se hus och vägar (medeltal 4,3) samt att området är av vildmarkskaraktär (medeltal 4,3).

Tabell 21 Negativt och positivt; Allmän uppfattning av de svenska fjällen - Nationella respondenter

Visa vad du tycker är negativt och positivt för dig i svenska fjällen genom att markera det alternativ som passar för varje påstående. Denna fråga handlar om din allmänna uppfattning av svenska fjällen.	Mycket negativt	Negativt	Varken negativt eller positivt	Positivt	Mycket positivt	Medeltal skala 1-5
Att det finns iordninggjorda lägerplatser med toalett, soptunnor, eldstad m.m.	1 %	2 %	17 %	48 %	33 %	4,1
Att det finns fjällstationer	0 %	0 %	2 %	32 %	66 %	4,6
Att det finns markerade leder	0 %	0 %	4 %	29 %	66 %	4,6
Att kunna köra in med bil i ett attraktivt område för att göra dagsturer	10 %	21 %	36 %	24 %	9 %	3
Att området är lite påverkat av människan	0 %	1 %	11 %	43 %	45 %	4,3
Att kunna förflytta sig flera dygn utan att se hus, vägar m.m.	0 %	0 %	16 %	33 %	51 %	4,3
Att bara se ett fåtal andra besökare	0 %	3 %	32 %	40 %	25 %	3,8
Att området har sällsynta djur och växter	0 %	1 %	19 %	42 %	38 %	4,2
Att det finns bullerfria områden	0 %	0 %	10 %	41 %	50 %	4,4
Att området är av vildmarkskaraktär (mer än 5 km till närmsta hus, väg, kalhygge)	0 %	0 %	15 %	38 %	47 %	4,3

Tabell 22 Negativt och positivt; Allmän uppfattning av de svenska fjällen - Internationella respondenter

Visa vad du tycker är negativt och positivt för dig i svenska fjällen genom att markera det alternativ som passar för varje påstående. Denna fråga handlar om din allmänna uppfattning av svenska fjällen.	Mycket negativt	Negativt	Varken negativt eller positivt	Positivt	Mycket positivt	Medeltal skala 1-5
Att det finns iordninggjorda lägerplatser med toalett, soptunnor, eldstad m.m.	0 %	6 %	23 %	50 %	20 %	3,8
Att det finns fjällstationer	0 %	2 %	9 %	47 %	42 %	4,3
Att det finns markerade leder	0 %	0 %	5 %	44 %	52 %	4,5
Att kunna köra in med bil i ett attraktivt område för att göra dagsturer	13 %	17 %	31 %	33 %	6 %	3
Att området är lite påverkat av människan	0 %	2 %	11 %	38 %	50 %	4,3
Att kunna förflytta sig flera dygn utan att se hus, vägar m.m.	0 %	0 %	5 %	20 %	75 %	4,7
Att bara se ett fåtal andra besökare	0 %	2 %	11 %	44 %	44 %	4,3
Att området har sällsynta djur och växter	0 %	3 %	14 %	33 %	50 %	4,3
Att det finns bullerfria områden	0 %	0 %	9 %	42 %	48 %	4,4
Att området är av vildmarkskaraktär (mer än 5 km till närmsta hus, väg, kalhygge)	0 %	0 %	3 %	33 %	64 %	4,6

Sportifiering, event och aktiviteter inomhus – generella erfarenheter och attityder

Nedan presenteras resultat gällande sportifiering av aktiviteter och om inomhusaktiviteter i de svenska fjällen. Här byter vi således till viss del fokus i undersökningen då vi avser att mäta erfarenheter av och inställning till sportifiering och inomhusaktiviteter i hela den svenska fjällvärlden, inte bara i södra Jämtlandsfjällen. Det här är två fenomen som det finns anledning att uppmärksamma inför framtidens turistaktiviteter i fjällen (Sandell et al., 2011). "Sportifiering" handlar om att sportideal (tävling) börjar göra sig alltmer märkbara även när det gäller att vandra, paddla och simma i naturpräglade landskap. Exempel på detta är multisporttävlingar och diverse lopp. De senare åren har flera olika extrem- och löparsporttävlingar ökat i antal i hela Sverige, inte bara i södra Jämtlandsfjällen. Ett annat fenomen som också är av intresse inför framtidens turism i fjällen är "indoorisation". Det handlar om att aktiviteter som tidigare alltid utfördes ute i landskapet alltmer också kan utföras i särskilt uppbyggda aktivitetsmiljöer inomhus, exempelvis äventyrsbad och klätterväggar. Det här är ett fenomen som både kan förändra aktivitetsmönstren i fjällen men också innebära nya konkurrensförhållanden till aktiviteter på andra håll (t.ex. skidåkning året runt i storstadnära anläggningar). Både dessa fenomen, sportifiering och indoorisation överlappar delvis det som ofta kallas "event" vilket kan inkludera många olika arrangemang.

Vad gäller de nationella respondenterna i södra Jämtlandsfjällen är det drygt 40 procent som inte alls har kommit i kontakt med sport, tävling och event i de svenska fjällen. Däremot har var tionde respondent kommit i kontakt med olika tävlingar till en hög grad. Dock är det sällan respondenten själv medverkar vid sporten/tävlingen. Var fjärde respondent har själva i någon utsträckning deltagit i sport, evenemang eller tävling i de svenska fjällen. Generellt kan sägas att studiens respondenter är mer negativa än positiva till en fortsatt utveckling av sport, tävlingar och event i svenska fjällen då drygt 40 procent inte alls hoppas på att se mer av denna typ av aktiviteter. Vidare ser vi att 24 procent hoppas att få se lite mer av sport och event, samtidigt som det endast är 5 procent som i hög grad hoppas på att få se mer av sport, tävling och event i svenska fjällen.

Figur 27. Klättervägg i Storulvåns fjällstation.

Tabell 23. Sportifiering, event och inomhusaktiviteter i Svenska fjällen – Nationella besökare

	1 Nej, inte alls	2	3	4	5 Ja, i hög grad	Medeltal skala 1-5
Har du kommit i kontakt med sport, tävling och event i de svenska fjällen? (n=443)	41 %	17 %	14 %	18 %	10 %	2,4
Har du själv deltagit i sport, tävling och event i svenska fjällen? (n=443)	75 %	7 %	6 %	7 %	6 %	1,6
Hoppas du få se mer av sport, tävling och event i svenska fjällen? (n=443)	42 %	24 %	21 %	8 %	5 %	2,1
Har du kommit i kontakt med inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland i svenska fjällen? (n=441)	47 %	19 %	14 %	13 %	6 %	2,2
Har du själv deltagit i inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland i svenska fjällen? (n=441)	70 %	10 %	8 %	9 %	5 %	1,7
Hoppas du få se mer av inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland i svenska fjällen (n=441)	62 %	24 %	10 %	4 %	1 %	1,6

Aktiviteter i de svenska fjällen handlar ofta om att vara ute i naturpräglade landskap som på kalvfjäll, i skogar och på sjöar. Men det kan också handla om inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland. Därför har vi också varit intresserade av just detta inom ramen för denna undersökning. Tabell 23 visar att nästan hälften av respondenterna på något sätt har kommit i kontakt med inomhusaktiviteter i de svenska fjällen och att 30 procent själva på något sätt har deltagit i inomhusaktiviteter såsom klättring, äventyrsbad och lekland. Det är också endast 5 procent som i större utsträckning hoppas att i framtiden få se mer av inomhusaktiviteter och en hög andel (62 procent) vill inte alls se mer av inomhusaktiviteter i fjällen

När det handlar om utländska besökare i svenska fjällen ser vi att dessa i liten utsträckning kommit i kontakt med sport, tävlingar och event (se tabell 24) då 80 procent anger "inte alls". Vidare är deltagandet i sport, tävling och evenemang i svenska fjällen inget för den internationella respondenten, då 90 procent inte alls har deltagit i sport, tävling eller evenemang i svenska fjällen. 77 procent av respondenterna anser att det inte alls behövs mer sport, tävling och event i de svenska fjällen.

Inte heller inomhusaktiviteter såsom äventyrsbad, klättrväggar och lekland är något som de internationella respondenterna kommit i kontakt med i någon större utsträckning; 87 procent anger att de inte alls har kommit i kontakt med detta. En majoritet av de internationella respondenterna (91 procent) har inte alls själva deltagit i denna typ av inomhusaktiviteter vid besök i svenska fjällen. Viljan att se mer av denna typ av aktiviteter är låg, då 84 procent inte alls hoppas på att få se mer av detta i de svenska fjällen.

Tabell 24. Sportifiering, event och inomhus aktiviteter i Svenska fjällen – Utländska besökare

	1 Nej, inte alls	2	3	4	5 Ja, i hög grad	Medeltal skala 1-5
Har du kommit i kontakt med sport, tävling och event i de svenska fjällen? (n=70)	80 %	7 %	9 %	3 %	1 %	1,4
Har du själv deltagit i sport, tävling och event i svenska fjällen? (n=70)	90 %	4 %	1 %	3 %	1 %	1,2
Hoppas du få se mer av sport, tävling och event i svenska fjällen? (n=70)	77 %	9 %	7 %	7 %	0 %	1,4
Har du kommit i kontakt med inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland i svenska fjällen? (n=69)	87 %	7 %	4 %	1 %	0 %	1,2
Har du själv deltagit i inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland i svenska fjällen? (n=69)	91 %	4 %	1 %	3 %	0 %	1,2
Hoppas du få se mer av inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland i svenska fjällen? (n=69)	84 %	9 %	4 %	1 %	1 %	1,3

Sammanfattning och kommentarer

Besökarundersökningen i södra Jämtlandsfjällen har utförts av forskare vid Turismforskningsinstitutet Etour, Mittuniversitetet, i samarbete med forskare från Stockholms och Karlstads universitet. Undersökningen är en av flera pågående studier om friluftsliv och naturturism i svenska fjällen inom ramen för forskningsprojektet Storslagen fjällmiljö finansierat av Naturvårdsverket. Vår förhoppning är att resultaten är användbara för lokala, regionala och nationella beslutsfattare på myndigheter och organisationer samt för olika fjällaktörer inom privat och offentlig sektor. Nedan sammanfattas några av enkätens resultat och vi belyser särskilt några av de resultat där en fördjupad analys är extra intressant. Utifrån resultaten i denna rapport kommer ytterligare analyser, jämförelser och kompletteringar att göras, inte minst för att jämföra dessa resultat med besökarundersökningen från samma område från 1999 för att identifiera eventuella förändringar och diskutera trender inom friluftsliv och turism i fjällområdet.

Undersökningen bygger på enkätsvar från 578 besökare varav 493 från Sverige och 85 från utlandet. Dessa besökte området under perioden juli till september 2013 då de fyllde de i ett kontaktkort vid någon av de nio självregistreringsboxarna som var placerade vid områdets "entréer". En uppföljande enkät skickades sedan till besökarnas e-postadress för att få kunskap om besökarna, deras attityder och upplevelser.

Studien visar att 80 procent av besökarna är från Sverige, 11 procent från Tyskland och 4 procent från Norge samt 5 procent från andra europeiska länder. Preliminära jämförelser

visar att andelen utländska besökare har fördubblats sedan 1999, då ungefär en tiondel av besökarna var från ett annat land (Vuorio et al, 2000). Den största andelen av de svenska besökarna är hemmahörande i Stockholms län följt av Jämtlands län.

Den typiske besökaren är gift eller sammanboende, högutbildad och bosatt i en storstad eller medelstor stad. Medelåldern för den svenske besökaren är 51 år och för den utländske besökaren är det 39 år. Åldersfördelningen bland de svenska besökarna visar att en tredjedel är över 55 år, medan 11 procent av de utländska besökarna återfinns i de högre åldrarna. Att en hög andel av besökarna till fjällområdet har universitets- eller högskoleutbildning är ett mönster som vi kan se i andra besökarundersökningar (Wall-Reinius & Bäck, 2011). Att de svenska besökarna främst kommer från södra och mellersta Sveriges storstadsområden känns också igen från tidigare studier (Vuorio et al, 2000; Wall-Reinius & Bäck, 2011).

Den svenske besökaren reser vanligtvis med bil till området medan den utländske färdas med tåg. I genomsnitt stannar de svenska besökarna 4 nätter i området medan de internationella stannar längre (7,5 nätter). Preliminära jämförelser visar att vistelsetiden för de svenska besökarna minskar medan det omvända gäller för de internationella besökarna (Vuorio et al, 1999). En klar majoritet övernattar i området och resultaten visar att de svenska besökarna företrädesvis väljer boende på fjällstation, medan de utländska besökarna föredrar tält. De flesta besökarna kommer i sällskap med andra, oftast med familj. Andelen som ingår i någon organiserad grupp är liten.

De viktigaste avgörande faktorerna för att besöka södra Jämtlandsfjällen är att uppleva natur, vildmark, tystnad samt lugn och ro. Det är också viktigt att kunna ägna sig åt en specifik aktivitet, där vandring med övernattnig är den vanligaste aktiviteten. Dagsturer, tältning, toppturer och naturfotografering är andra aktiviteter som framträder som mycket viktiga för besökarna. Både de svenska och de utländska besökarna utför sina aktiviteter i hög grad i anslutning till de markerade lederna. En mindre andel av besökarna i denna undersökning ägnade sig åt tävlingar eller organiserade event. Vi ser även att de mer "moderna" aktiviteterna såsom kanot/forspaddding, klättring och cykling inte utförs i någon större omfattning. Generellt kan sägas att studiens respondenter är mer negativa än positiva till en fortsatt utveckling av sport, tävlingar och event i svenska fjällen. Fortsatt forskning kommer att analysera trender och nya aktiviteter i fjällen.

Den typiske besökaren förlitar sig på vänner och familj när fjällvistelsen planeras. Resultaten visar tydligt, och något förvånande, att den sociala aspekten av internetanvändning, exempelvis genom att dela information på social media, inte är särskilt viktig. Besökarna använder internet relativt sällan för att läsa om fjällupplevelser; majoriteten gör det en gång i månaden eller mer sällan.

Ungefär en femtedel av de svenska besökarna var i området för första gången 2013. Bland de utländska besökarna var två tredjedelar i området för första gången. Bland de besökare som besökt området tidigare, så har en stor andel varit i området fler än 10 gånger. När de svenska besökarna besvarade frågan om området är mer eller mindre attraktivt att besöka 2013 i jämförelse med deras allra första besök i området, svarade en majoritet av de svenska att det inte är någon skillnad. Bland de utländska besökarna är det en högre andel som svarat att området blivit mer attraktivt att besöka. Besökarna var nöjda med vistelsen i området och resultaten visar att de svenska är något mer nöjda än de utländska. Nästan 70 procent av de svenska besökarna upp gav att de helt säkert kommer att återvända till området, medan knappt 50 procent av de utländska besökarna svarade detsamma.

En majoritet av besökarna anser att det är positivt att se renar och spår av renskötsel. De flesta anser också att naturen är välbehållen, att vandringslederna är välskötta och att det finns möjlighet att uppleva tystnad. I resultaten ser vi en tendens till att nedskräpning och slitage upplevs som ett problem, medan en mindre andel upplever att buller är ett problem. Besökarna tillfrågades också om flygtrafik, vindkraftverk, telemaster och kraftledningar är störande och generellt kan konstateras att andelen som inte tyckte det är högre än de som fann detta störande. Fortsatta studier kommer att fördjupa kunskapen om terrängfordon och buller samt vindkraftsetableringar i fjällmiljö. Det är exempelvis intressant att en hög andel av de svenska besökarna inte är uttalat negativa till vindkraft i anslutning till södra Jämtlandsfjällen.

I enkäten fanns frågor om eventuella intressekonflikter eller andra problem i fjällområdet, och nästan hälften av de svenska besökarna och något färre av de utländska känner till någon typ av intressekonflikt. När det gäller egna upplevda konflikter nämns intressekonflikter mellan olika besökaraktiviteter, som t ex vandring och mountainbike.

I undersökningen instämmer nära två tredjedelar av besökarna i påståendet att södra Jämtlandsfjällen bör bli en nationalpark. Resultatet visar också att knappt hälften av besökarna anser att området skulle bli mer attraktivt att besöka om det var en nationalpark. De viktigaste anledningarna till att skydda natur är enligt denna undersökning att skydda hotade arter och ekosystem. När naturområden skyddas är det förutom att skydda naturen också viktigt att *"man ska få tillgång till naturresurser i enlighet med allemansrätten (t ex bär- och svampplockning)"*, att *"lokalbefolkningen ska ha ett stort inflytande"* och att skyddade områden ska inrättas för *"att gynna rekreation"*. Fortsatt forskning kommer fördjupa kunskapen om naturskydd och nationalparksetablering.

Referenser

- Ankre, R. & Wall-Reinius, S., 2010. Methodological Perspectives: the Application of Self-registration Cards in the Swedish Coasts and Mountains. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 10(1), 74-80.
- Hörnsten, L., & Fredman, P. 2002. Besök och besökare i Fulufjället 2001. *En studie av turismen i Fulufjället före nationalparksbildning*. Etour, Östersund.
- Kajala, L., Almik, A., Dahl, R., Dikšaitė, L., Erkkonen, J., Fredman, P., Jensen, F. Sondergaard, K., Karoles, K., Sievänen, T., Skov-Petersen, H., Vistad, O.I. & Wallsten, P. 2007. *Visitor monitoring in nature areas. A manual based on experiences from the Nordic and Baltic countries*. TemaNord, 534.
- Länsstyrelsen Jämtlands län, 2013. *Beslut om att genomföra en förstudie inför eventuell nationalparksbildning för området Vålådalen-Sylarna-Helgas i Jämtlands län*. Remissupplaga, Dnr 511-1625-2012. Östersund.
- Naturvårdsverket, 2008. *Nationalparksplan för Sverige*. Rapport 5839. Stockholm.
- Sandell, K., Arnegård, J. & Backman, E. (red.) 2011. *Friluftssport och äventyrsidrott: Utmaningar för lärare, ledare och miljö i en föränderlig värld*. Studentlitteratur. Lund.
- Vuorio, T., 2003. *Information on recreation and tourism in spatial planning in the Swedish mountains – methods and need for knowledge*. Licentiate Dissertation Series No. 2003:03, Department of Spatial Planning, Blekinge Institute of Technology and Etour scientific book series V2003:12.
- Vuorio, T., Göransson, S. & Emmelin, L., 2000. *Vandrare i Södra Jämtlandsfjällen – underlag för översiktlig planering*. Etour Working Paper 2000:11, Etour, Östersund.
- Wall-Reinius, S. & Bäck, L., 2011. Changes in visitor demand: inter-year comparisons of Swedish hikers' characteristics, preferences and experiences. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 11:sup1, 38-53.
- www.miljomal.se/Miljomalen/14-Storslagen-fjallmiljo/
- www.naturvardsverket.se/Var-natur/Skyddad-natur/Nationalparker/Sa-bildas-en-nationalpark/.
- www.naturvardsverket.se/Nyheter-och-pessmeddelanden/Samsyn-viktigt-om-nationalpark-bildas/.
- www.storslagnafjall.se
- www.svenskaturistforeningen.se/sv/tipserbjudanden/node/Vandringskluster/Jamtland1/

Undersökning bland besökare i södra Jämtlandsfjällen Du har fyllt i ett kontaktkort i någon av de boxar som funnits i södra Jämtlandsfjällen under perioden juli-september 2013. Vi ber dig nu vänligen svara på frågor om ditt besök. Med södra Jämtlandsfjällen menas fjällområdet runt Helags-Fältjägarstugan-norska gränsen-Sylarna-Blåhammaren-Storulvån-Vålådalen-Anaris-Lunndörren.

1. Vilken månad besökte du södra Jämtlandsfjällen?

Om du gjort flera besök i området under sommaren 2013, tänk då på besöket när du fyllde i studiens kontaktkort.

- Juni
- Juli
- Augusti
- September

2. Hur många dagar tillbringade du i södra Jämtlandsfjällen?

3. Hur färdades du till och från södra Jämtlandsfjällen?

Ett eller flera alternativ är möjliga.

- Bil
- Hyrbil
- Tåg
- Buss
- Flyg
- Flygtaxi
- Annat, nämligen:

4. Hur övernattade du?

Ett eller flera alternativ är möjliga.

- Jag övernattade inte i området
 - Fjällstation
 - Fjällstuga
 - Tält, i anslutning till fjällstation/-stuga
 - Tält, inte i anslutning till fjällstation/stuga
 - Vandrarhem/hotell
 - Husvagn/husbil
 - Egen stuga/hus
 - Hyrd stuga/hus
 - Annat alternativ, nämligen:
-

5. Vad anser du om kvaliteten på:

	Mycket dålig	Dålig	Neutral/acceptabel	Bra	Mycket bra	Vet ej
Svenska turistföreningens fjällstugor och fjällstationer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andra stugor (ej STF)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Restauranger	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Avfallshantering	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vindskydd/raststugor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Markerade leder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spångning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Broar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mobiltäckning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Information (skyltning, foldrar/tryckt material, människor att fråga)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Annat som du vill kommentera kvaliteten på:

6. Vilka av följande platser besökte du?

Ett eller flera alternativ är möjliga.

- Blåhammarens fjällstation
 - Sylarnas fjällstation
 - Storulvåns fjällstation
 - Vålådalens fjällstation
 - Anarisstugan
 - Vålåstugan
 - Helags
 - Lunndörrestugorna
 - Stendalen
 - Gåsen
 - Fältjägaren
 - Storerikvollen
 - Nedalshyttan
 - Kyrkstenen
 - Issjödalen
 - Karoliner monumentet
 - Syltoppen
 - Toppen av Helags
 - Bunnarsjöarna
 - Ottfjället
 - Lunndörren
 - Middagsvalen
 - Tjallingen
 - Pyramiderna
 - Nulltjärnarna
 - Vålåfallet
 - Blanktjärnarna
 - Handölsforsen
 - Skårsdalen
 - Storådörren
 - Andra platser, nämligen:
-

7. Vilka aktiviteter ägnade du dig åt i södra Jämtlandsfjällen och hur viktiga var dessa för dig?

Ange ENDAST de aktiviteter som du deltagit i.

	Inte alls viktigt	Mindre viktigt	Neutral	Viktigt	Mycket viktigt	Vet ej
Vandring med övernattnig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dagsvandring (vandring utan övernattnig)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tältning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Naturfotografering	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Naturstudier (flora och fauna)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fågelskådning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sportfiske/fiske	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bär/svamplockning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jakt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ridning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mountainbike/cykling med övernattnig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mountainbike/cykling utan övernattnig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanotpaddling/forsränning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klättring	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Upplevelseflyg (skärm, häng, ballong mm.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Topptur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Terränglöpning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Geocaching	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samiska aktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organiserat event	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tävling	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Om du deltagit i en tävling, ange vilken:

Andra aktiviteter, nämligen:

8. I vilken utsträckning utförde du din aktivitet/dina aktiviteter utanför de markerade lederna?

1=Inte alls

2

3

4

5=I hög utsträckning

9. Vilken var den huvudsakliga anledningen till att besöka södra Jämtlandsfjällen?

10. Hur viktiga var följande faktorer när du beslutade dig för att besöka södra Jämtlandsfjällen?

Markera alternativ för varje påstående.

	1=Inte alls viktigt	2	3=Viktigt	4	5=Mycket viktigt	Ingen åsikt
Uppleva natur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uppleva kultur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uppleva vildmark	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Möjlighet att ägna mig åt en specifik aktivitet (t.ex. vandra, cykla, fiska mm.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uppleva lugn och ro, tystnad och stillhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komma bort från arbetet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komma bort från hemmet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att få se renar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att lära mig mer om samisk kultur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Möjlighet till strapatser och äventyr	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att träffa andra människor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillgången på boende och service	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att det finns bra restauranger	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att det finns bra boende	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillgång på markerade leder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgås med familj och vänner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att jag har vänner som bor i närheten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att området är unikt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Frånvaro av restriktioner och hinder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uppleva ensamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att området är familjevänligt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att det är bra kommunikationer till området	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att uppleva något som är opåverkat av människan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillgång till fritidshus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att området ligger i närheten av min bostadsort	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Annat, nämligen:

11. Under din vistelse i södra Jämtlandsfjällen, var du ensam eller tillsammans med andra?

Jag var ensam

Vi var flera

Om ni var flera, ange hur många:

Hur många var under 18 år?

12. Om du var med i en grupp, vilken slags grupp var det?

Ett eller flera alternativ är möjliga.

- Vänner
- Familj
- Kommersiellt organiserad tur (genom ett företag)
- Tur organiserad av förening eller dylikt (genom ideell förening)
- Annan, nämligen:

13. Ange ungefär hur stora dina utgifter var för dig och andra, t.ex. familjemedlemmar, för besöket i södra Jämtlandsfjällen (inkludera alla kostnader, t.ex. resa, boende, livsmedel, utrustning, guidning).

Om du inte haft några utgifter, fyll i siffran 0.

Totalt belopp för utgifter: (Ange i SEK)

14. Hur sannolikt är det att du i framtiden återvänder till södra Jämtlandsfjällen?

1=Inte alls

2

3

4

5=Helt säkert

15. Totalt sett, vilket omdöme ger du besöket i södra Jämtlandsfjällen?

- Helt perfekt
- Mycket bra, endast några få saker kunde ha varit bättre
- Bra, men en del saker kunde ha varit bättre
- Ganska bra, men mycket kunde ha varit bättre
- Dåligt, det mesta kunde ha varit bättre
- Mycket dåligt

16. Har du tidigare besökt södra Jämtlandsfjällen under sommarsäsong (juni-oktober)?

- Nej
- Ja

17. Om ja, hur många gånger?

- 1 gång
- 2-3 gånger
- 4-10 gånger
- Fler än 10 gånger

22. I vilken utsträckning associerar du södra Jämtlandsfjällen med följande?

	1=Inte alls	2=Lite	3=Delvis	4=Mycket	5=I hög grad
Vilda djur	☐	☐	☐	☐	☐
Renskötsel	☐	☐	☐	☐	☐
Biologisk mångfald	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturlandskap	☐	☐	☐	☐	☐
Vildmark	☐	☐	☐	☐	☐
Landsbygd	☐	☐	☐	☐	☐
Natur	☐	☐	☐	☐	☐
Svårtillgängligt	☐	☐	☐	☐	☐
Friluftsliv	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturellt intressant	☐	☐	☐	☐	☐
Sameland	☐	☐	☐	☐	☐
Avstressande	☐	☐	☐	☐	☐
Turism	☐	☐	☐	☐	☐
Äventyr	☐	☐	☐	☐	☐
Outnyttjat	☐	☐	☐	☐	☐
Lokal utveckling	☐	☐	☐	☐	☐
Allemansrätt	☐	☐	☐	☐	☐

Annat, nämligen:

23. Här kommer några generella frågor om arrangerade aktiviteter i SVENSKA FJÄLLEN. Friluftsliv och naturturism handlar ofta om naturupplevelser på egen hand eller i små grupper. Men det kan också handla om sport, tävling och event, så som multisporttävlingar och fjällfestivaler.

	1=Nej, inte alls	2	3	4	5=Ja, i hög grad
A. Har du kommit i kontakt med sport, tävling och event i de svenska fjällen?	☐	☐	☐	☐	☐
B. Har du själv deltagit i sport, tävling och event i svenska fjällen?	☐	☐	☐	☐	☐
C. Hoppas du få se mer av sport, tävling och event i svenska fjällen?	☐	☐	☐	☐	☐

24. Aktiviteter för turister i de svenska fjällen handlar ofta om att vara ute i naturpräglade landskap som på kalvfjäll, i skogar och på sjöar. Men det kan också handla om inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland.

	1=Nej, inte alls	2	3	4	5=Ja, i hög grad
A. Har du kommit i kontakt med inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland i de svenska fjällen?	☐	☐	☐	☐	☐
B. Har du själv deltagit i inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland i svenska fjällen?	☐	☐	☐	☐	☐
C. Hoppas du få se mer av inomhusaktiviteter som äventyrsbad, klättrväggar och lekland i svenska fjällen?	☐	☐	☐	☐	☐

25. Enligt dina erfarenheter, finns det några intressekonflikter eller andra problem när det gäller hur södra Jämtlandsfjällen används?

- Nej
- Ja

26. Om ja, vilken eller vilka intressekonflikter/problem tänker du på (ange om möjligt även plats)?

Beskriv kortfattat vad konflikten handlar om och varför du upplever det som ett problem.

27. Har du upplevt konflikter i södra Jämtlandsfjällen på grund av nedanstående?

Markera för varje påstående i vilken utsträckning du upplevt konflikter.

	1=Inte alls	2	3	4	5=Mycket
Etableringen av fritidshus	☐	☐	☐	☐	☐
Utveckling av infrastruktur (t.ex. vägar, VA, kraftledning)	☐	☐	☐	☐	☐
Buller	☐	☐	☐	☐	☐
Restriktioner i rörelsefrihet på grund av naturvårdregler	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalbefolkningen	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskenäringen	☐	☐	☐	☐	☐
Jordbruks-/skogsnäringen	☐	☐	☐	☐	☐
Renskötseln	☐	☐	☐	☐	☐
Vindkraft	☐	☐	☐	☐	☐
Vattenkraft	☐	☐	☐	☐	☐
Gruvdrift och mineralprospektering	☐	☐	☐	☐	☐
Andra besökare som utförde andra aktiviteter än jag själv	☐	☐	☐	☐	☐
Andra besökare som utförde samma aktiviteter som jag själv	☐	☐	☐	☐	☐
Vetskapen om andra besökares närvaro	☐	☐	☐	☐	☐

28. Nu följer frågor om skyddade naturområden, d.v.s. naturreservat och nationalparker. Även om du aldrig har besökt något skyddat naturområde eller anser dig ha dålig kunskap om dem ber vi dig att svara så uppriktigt som möjligt. Vad anser du om mängden skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen?

- Alldeles för lite skyddad natur
- Något för lite
- Lagom
- Något för mycket
- Alldeles för mycket skyddad natur
- Vet ej

29. Nedan följer 13 påståenden kring skyddade naturområden. Vad tycker du är viktigt när naturområden skyddas i södra Jämtlandsfjällen?

	1=Tar helt avstånd	2=Tar delvis avstånd	3=Instämmer delvis	4=Instämmer helt	5=Vet ej
Lokalbefolkningen ska ha stort inflytande	☐	☐	☐	☐	☐
Ska utformas så att besök underlättas	☐	☐	☐	☐	☐
Man ska få köra snöskoter och terrängfordon	☐	☐	☐	☐	☐
Ridning ska vara tillåtet	☐	☐	☐	☐	☐
Kommersiell verksamhet ska uppmuntras	☐	☐	☐	☐	☐
Fiske ska vara tillåtet	☐	☐	☐	☐	☐
Man ska få göra upp eld var man vill	☐	☐	☐	☐	☐
Att jaga ska vara tillåtet	☐	☐	☐	☐	☐
Övernattning i tält ska begränsas	☐	☐	☐	☐	☐
Ska inrättas för att skydda naturen	☐	☐	☐	☐	☐
Ska inrättas för att gynna utveckling på landsbygden	☐	☐	☐	☐	☐
Ska inrättas för att gynna rekreation	☐	☐	☐	☐	☐
Man ska få tillgång till naturresurser i enlighet med allemansrätten (t.ex. bärplockning)	☐	☐	☐	☐	☐

30. I vilken utsträckning anser du att följande instanser/grupper ska vara delaktiga i att FATTA BESLUT OM ATT INRÄTTA skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen?

	1=Inte alls	2	3	4	5=I hög grad
Staten	☐	☐	☐	☐	☐
Länsstyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalbefolkningen	☐	☐	☐	☐	☐
Samebyarna	☐	☐	☐	☐	☐
Andra markägare (t.ex. skogsbolag, fritidshusägare)	☐	☐	☐	☐	☐

Annan, nämligen:

Ingen åsikt

31. I vilken utsträckning anser du att följande instanser/grupper ska vara med och UTFORMA SKÖTSELREGLER för skyddade naturområden i södra Jämtlandsfjällen?

	1=Inte alls	2	3	4	5=I hög grad
Staten	☐	☐	☐	☐	☐
Länsstyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalbefolkningen	☐	☐	☐	☐	☐
Samebyarna	☐	☐	☐	☐	☐
Andra markägare (t.ex. skogsbolag, fritidshusägare)	☐	☐	☐	☐	☐

Annan, nämligen:

Ingen åsikt

32. Det finns olika anledningar till att man vill skydda natur som naturreservat eller nationalpark. Enligt din åsikt, rangordna de viktigaste anledningarna nedan. Markera vilken som är den viktigaste anledningen till bildandet av naturreservat och nationalparker i södra Jämtlandsfjällen, den näst viktigaste och tredje viktigaste anledningen enligt dig.

	Viktigaste	Näst viktigaste	Tredje viktigaste
Bevara naturen opåverkad av människan	☐	☐	☐
Skydda hotade arter och ekosystem	☐	☐	☐
Skapa möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser	☐	☐	☐
Referensområden för forskning och undervisning	☐	☐	☐
Gynna lokal/regional ekonomisk utveckling (t.ex. genom turism)	☐	☐	☐
Förstärka lokalbefolkningens nyttjanderätt av landskapet och naturresurser	☐	☐	☐
Förstärka samernas möjligheter att bedriva rensköttsel	☐	☐	☐

Annat, nämligen:

Jag tycker inte man ska skydda mer natur i södra Jämtlandsfjällen

33. Om södra Jämtlandsfjällen skulle bli en nationalpark, skulle området bli mer eller mindre attraktivt att besöka för dig?

Mer attraktivt att besöka

Mindre attraktivt att besöka

Vet ej

34. På vilket sätt skulle området bli mer eller mindre attraktivt?

35. Anser du att nedskräpning, slitage och buller är ett problem i södra Jämtlandsfjällen?

	1=Nej inte alls	2=Nej	3=Inte mycket	4=Ja något	5=Ja, mycket
Nedskräpning	☐	☐	☐	☐	☐
Slitage	☐	☐	☐	☐	☐
Buller	☐	☐	☐	☐	☐

36. I vilken utsträckning upplevde du buller från nedanstående källor under ditt besök i södra Jämtlandsfjällen?

Markera för varje alternativ.

	1=Inget	2=Nästan inget	3=Något	4=Ganska mycket	5=Mycket
Terrängfordon	☐	☐	☐	☐	☐
Militärflyg	☐	☐	☐	☐	☐
Vägtrafik	☐	☐	☐	☐	☐
Vindkraft	☐	☐	☐	☐	☐
Flyg	☐	☐	☐	☐	☐
Helikopter	☐	☐	☐	☐	☐
Högljudda människor	☐	☐	☐	☐	☐
Musik	☐	☐	☐	☐	☐

Annan källa till buller: _____

På vilka platser upplevde du GANSKA MYCKET eller MYCKET buller?

37. Om du upplevde buller, vad tyckte du om det?

- Störde inte
- Störde nästan ingenting
- Störde lite
- Störde ganska mycket
- Störde mycket
- Har inte upplevt buller

38. Har du tillgång till/äger du terrängfordon (t.ex. motorcykel, fyrhjuling)?

- Ja
- Nej

39. Om nej, har du möjlighet/intresse av att hyra eller låna terrängfordon?

- Ja
- Nej

40. Vad anser du om restriktioner (såsom bullerfria zoner) för terrängfordon (t.ex. motorcykel, fyrhjuling) i södra Jämtlandsfjällen för att minska förekomsten av buller?

- Mycket negativt
- Negativt
- Varken negativt eller positivt
- Positivt
- Mycket positivt
- Ingen åsikt

41. Har du tillgång till/äger du snöskoter?

- Ja
- Nej

42. Om nej, har du möjlighet/intresse av att hyra eller låna snöskoter?

- Ja
- Nej

43. Vad anser du om restriktioner (såsom bullerfria zoner) för snöskotrar i södra Jämtlandsfjällen för att minska förekomsten av buller?

- Mycket negativt
- Negativt
- Varken positivt eller negativt
- Positivt
- Mycket positivt
- Ingen åsikt

44. Vilken betydelse anser du att följande faktorer kan ha som åtgärder för att minska buller från motoriserade fordon i södra Jämtlandsfjällen?

Markera för varje påstående.

	1=Ingen betydelse	2=Viss betydelse	3=Betydelse	4=Stor betydelse	5=Mycket stor betydelse
Fartbegränsning	☐	☐	☐	☐	☐
Begränsning i rätten att nyttja området	☐	☐	☐	☐	☐
Begränsning i rätten att nyttja området för vissa motoriserade aktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐
Information som skapar allmän hänsyn	☐	☐	☐	☐	☐
Bullerfria zoner	☐	☐	☐	☐	☐
Förbud mot fordon som bullrar för mycket	☐	☐	☐	☐	☐
Begränsa motoriserade fordon under vissa tider om året	☐	☐	☐	☐	☐

45. Definiera kortfattat innebörden och upplevelsen av "tystnad" dvs. vad det egentligen är för dig när du är i södra Jämtlandsfjällen.

46. Anser du att det finns "tysta områden", dvs. i det närmaste fria från buller i södra Jämtlandsfjällen?

- Nej
- Ja, i sådana fall, var:

47. Det finns idag planer på att bygga ut vindkraften i anslutning till södra Jämtlandsfjällen. Vad anser du om detta?

- Mycket negativt
- Negativt
- Varken negativt eller positivt
- Positivt
- Mycket positivt
- Vet ej

48. En utbyggnad av vindkraften innebär en visuell förändring i landskapet. Hur skulle du som besökare i fjällvärlden uppleva följande:

Markera för varje påstående.

	1=Mycket negativt	2=Negativt	3=Varken negativt eller positivt	4=Positivt	5=Mycket positivt
1-2 vindkraftverk (som är max 20 meter höga) inom synhåll från ditt besöksmål	☐	☐	☐	☐	☐
2-6 vindkraftverk (som är max 50 meter höga) inom synhåll från ditt besöksmål	☐	☐	☐	☐	☐
10-12 vindkraftverk (vindkraftspark med verk upp till 150 meter höga) inom synhåll från ditt besöksmål	☐	☐	☐	☐	☐
Själva vetskapen att det finns vindkraftverk i fjällområdet som jag besöker	☐	☐	☐	☐	☐

49. Visa vad du tycker är negativt och positivt för dig i svenska fjällen genom att markera det alternativ som passar för varje påstående. Denna fråga handlar om din allmänna uppfattning om svenska fjällen.

	1=Mycket negativt	2=Negativt	3=Varken negativt eller positivt	4=Positivt	5=Mycket positivt
Att det finns iordninggjorda lägerplatser med toalett, soptunnor, eldstad m.m.	☐	☐	☐	☐	☐
Att det finns fjällstationer	☐	☐	☐	☐	☐
Att det finns markerade leder	☐	☐	☐	☐	☐
Att kunna köra in med bil i ett attraktivt område för att göra dagsturer	☐	☐	☐	☐	☐
Att området är lite påverkat av människan	☐	☐	☐	☐	☐
Att kunna förflytta sig flera dygn utan att se hus, vägar m.m.	☐	☐	☐	☐	☐
Att bara se ett fåtal andra besökare	☐	☐	☐	☐	☐
Att området har sällsynta djur och växter	☐	☐	☐	☐	☐
Att det finns bullerfira områden	☐	☐	☐	☐	☐
Att området är av vildmarkskaraktär (mer än 5 kilometer till närmaste hus, väg, kalhygge, damm, telemast etc.)	☐	☐	☐	☐	☐

50. Här nedan följer några frågor om informationssökning och informationskällor. Var hittar du merparten av informationen om dina fjällupplevelser i allmänhet?

- Traditionella media (tidningar, TV, radio)
- Vänner/familj (eller andra personliga källor)
- Internet (webbsidor, bloggar, forum, sociala nätverk etc.)

Ange din primära informationskälla på nätet (webbsida)

Ange din primära community/sociala media plattform forum/blogg (TripAdvisor/Twitter etc.) på nätet

51. Vilken var din primära informationskälla vid planering av fjällupplevelsen i södra Jämtlandsfjällen?

Markera endast ett alternativ.

- Reseoperatörer/resebyråer (on- och offline)
- Sociala medier (ex. bloggar och communities)
- Webbsidor specialiserade på fjällupplevelser
- Webbsidor specialiserade på naturupplevelser i allmänhet
- Andra webbsidor
- Från vänner och familj
- Annat, nämligen:

52. Hur ofta använder du internet för att läsa om fjällupplevelser?

- Flera gånger om dagen
- Varje dag
- Några gånger i veckan
- En gång i veckan
- Några gånger i månaden
- En gång i månaden
- Färre än en gång i månaden
- Färre än en gång per halvår
- Aldrig

53. När du söker efter information på internet om fjällupplevelser, i vilken utsträckning är det då viktigt för dig att:

	1=Inte alls	2	3	4	5	6	7=I stor utsträckning	Ej tillämpligt
Hitta allmän information om fjällupplevelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hitta exklusiv information om fjällupplevelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Planera deltagande i fjällupplevelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Boka deltagande i fjällupplevelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpa utrustning kopplat till fjällupplevelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dela EGNA erfarenheter av fjällupplevelser i form av berättelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dela EGNA erfarenheter av fjällupplevelser i form av foton	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dela ANDRAS erfarenheter av fjällupplevelser i form av berättelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dela ANDRAS erfarenheter av fjällupplevelser i form av foton	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunicera med andra natur-/fjällentusiaster	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Annat, nämligen: _____

54. Här följer några avslutande bakgrundsfrågor om dig. Du är:

- Man
 Kvinna

55. Ditt födelseår:

Ange fyrsiffrigt födelseår. _____

56. Ditt hemland:

- Sverige
 Norge
 Danmark
 Finland
 Storbritannien
 Nederländerna
 Tyskland
 Österrike
 Schweiz
 Annat

57. Om annat land, ange vilket:

58. Ange postnummer till din bostadsadress:

59. Var bor du idag:

Kryssa i det alternativ som bäst beskriver ditt bostadsområde.

- Landsbygd med högst ett fåtal hus inom synhåll
- By eller mindre ort på landsbygden
- Mindre stad (upp till ca 50 000 invånare)
- Medelstor stad (ca 50 000 - 200 000 invånare)
- Storstad (mer än ca 200 000 invånare)

60. Vilket av följande alternativ stämmer bäst in på dig?

- Gift/sammanboende
- Ensamstående/singel
- Särbo
- Annat

61. Ingår barn/ungdomar i ditt hushåll?

- Nej
- Ja

Om ja, hur många är:

0-5 år?

6-12 år?

13-18 år?

19 år eller äldre?

62. Vilken är din högsta utbildning?

- Grundskola eller motsvarande
- Gymnasieutbildning (även realexamen, folkhögskola, yrkesskola, fackskola)
- Universitets- eller högskoleutbildning
- Forskarutbildning
- Annat, nämligen:

63. Ungefär hur stor är ditt hushålls sammanlagda disponibla inkomst (efter skatt men inklusive ev.bidrag) per månad?

Avrundat till närmaste tusental.

- Lägre än 10 000 kr per månad
- 10 000 - 20 000 kr per månad
- 21 000 - 30 000 kr per månad
- 31 000 - 40 000 kr per månad
- 41 000 - 50 000 kr per månad
- 51 000 - 60 000 kr per månad
- 61 000 - 70 000 kr per månad
- 71 000 - 80 000 kr per månad
- Mer än 80 000 kr per månad

Ett stort tack för din hjälp!

Bilaga 2

Vad anser de svenska respondenterna om kvalitén?

Vad anser du om kvaliteten på:	Mycket dålig	Dålig	Neutral /acceptabel	Bra	Mycket bra	Vet ej
Svenska Turistföreningens fjällstationer/stugor (n=477)	0 %	1 %	2 %	33 %	55 %	10 %
Andra stugor (ej STF) (n=448)	0 %	0 %	5 %	9 %	5 %	81 %
Restauranger (n=472)	0 %	2 %	8 %	31 %	32 %	28 %
Avfallshantering (n=473)	0 %	3 %	12 %	43 %	26 %	16 %
Vindskydd/raststugor (n=474)	0 %	2 %	14 %	48 %	19 %	17 %
Markerade leder (n=481)	0 %	4 %	13 %	50 %	32 %	2 %
Spångning (n=478)	1 %	4 %	22 %	44 %	26 %	4 %
Broar (n=477)	0 %	2 %	12 %	47 %	34 %	5 %
Mobiltäckning (n=474)	6 %	12 %	28 %	29 %	11 %	13 %
Information (skyltning, tryckt material etc.) (n=477)	0 %	3 %	19 %	49 %	26 %	3 %

Vad anser de utländska respondenterna om kvalitén?

Vad anser du om kvaliteten på:	Mycket dålig	Dålig	Neutral /acceptabel	Bra	Mycket bra	Vet ej
Svenska Turistföreningens fjällstationer/stugor (n=80)	0 %	0 %	4 %	21 %	64 %	11 %
Andra stugor (ej STF) (n=73)	0 %	1 %	4 %	15 %	6 %	74 %
Restauranger (n=80)	0 %	0 %	4 %	24 %	21 %	51 %
Avfallshantering (n=81)	0 %	1 %	5 %	36 %	47 %	11 %
Vindskydd/raststugor (n=78)	0 %	1 %	6 %	45 %	42 %	5 %
Markerade leder (n=81)	0 %	4 %	4 %	42 %	53 %	1 %
Spångning (n=80)	0 %	3 %	18 %	41 %	26 %	13 %
Broar (n=82)	0 %	1 %	7 %	37 %	52 %	2 %
Mobiltäckning (n=79)	3 %	5 %	22 %	25 %	13 %	33 %
Information (skyltning, tryckt material etc.) (n=79)	0 %	0 %	11 %	48 %	27 %	14 %

Bilaga 3

Vilka platser besöktes i södra Jämtlandsfjällen?

Vilka av följande platser besöktes?	Enkät 1 (n=466)	Enkät 2 (n=79)
Blåhammarens fjällstation	30 %	62 %
Sylarnas fjällstation	32 %	49 %
Storulvåns fjällstation	63 %	33 %
Vålådalen fjällstation	22 %	22 %
Anarisstugan	4 %	4 %
Välåstugan	9 %	21 %
Helags	12 %	44 %
Lunndörrestugorna	11 %	11 %
Stendalen	8 %	15 %
Gåsen	12 %	14 %
Fältjägaren	3 %	26 %
Storerikvollen	3 %	6 %
Nedalshyttan	1 %	6 %
Kyrkstenen	3 %	3 %
Issjödalen	10 %	3 %
Karolinermonumentet	3 %	4 %
Syltoppen	4 %	5 %
Toppen av Helags	3 %	12 %
Bunnersjöarna	2 %	1 %
Ottfjället	7 %	10 %
Lunndörren	3 %	5 %
Middagsvalen	2 %	3 %
Tjallingen	4 %	1 %
Pyramiderna	11 %	5 %
Nulltjärnarna	9 %	6 %
Vålåfallet	4 %	9 %
Blanktjärnarna	8 %	6 %
Handölsforsen	9 %	5 %
Skärsdalen	1 %	1 %
Storådörren	0 %	1 %
Andra platser	20 %	14 %

Bilaga 4

Hur viktiga olika aspekter är vid informationssökning om fjällupplevelser på internet -
Nationella respondenter

När du söker efter information på internet om fjällupplevelser, i vilken utsträckning är det då viktigt för dig att:	1=Inte alls	2	3	4	5	6	7=I stor utsträckning	Ej tillämpligt
Hitta allmän information om fjällupplevelser	5 %	7 %	10 %	15 %	19 %	16 %	24 %	4 %
Hitta exklusiv information om fjällupplevelser	9 %	10 %	12 %	18 %	15 %	18 %	12 %	5 %
Planera deltagande i fjällupplevelser	13 %	13 %	13 %	18 %	12 %	11 %	13 %	8 %
Boka deltagande i fjällupplevelser	21 %	14 %	12 %	15 %	11 %	10 %	12 %	5 %
Köpa utrustning kopplat till fjällupplevelser	17 %	13 %	17 %	17 %	14 %	10 %	8 %	5 %
Dela EGNA erfarenheter av fjällupplevelser i form av berättelser	50 %	19 %	9 %	7 %	5 %	2 %	2 %	6 %
Dela EGNA erfarenheter i form av foton	45 %	16 %	9 %	9 %	7 %	5 %	3 %	6 %
Dela ANDRAS erfarenheter av fjällupplevelser i form av berättelser	28 %	17 %	15 %	13 %	11 %	6 %	4 %	5 %
Dela ANDRAS erfarenheter av fjällupplevelser i form av foto	29 %	18 %	13 %	13 %	12 %	7 %	4 %	5 %
Kommunicera med andra natur-/fjällentusiaster	38 %	21 %	12 %	9 %	7 %	3 %	5 %	6 %

Hur viktiga olika aspekter är vid informationssökning om fjällupplevelser på internet -
Internationella respondenter

När du söker efter information på internet om fjällupplevelser, i vilken utsträckning är det då viktigt för dig att:	1=Inte alls	2	3	4	5	6	7=I stor utsträckning	Ej tillämpligt
Hitta allmän information om fjällupplevelser	2 %	4 %	12 %	21 %	16 %	21 %	21 %	4 %
Hitta exklusiv information om fjällupplevelser	5 %	5 %	12 %	14 %	19 %	19 %	18 %	7 %
Planera deltagande i fjällupplevelser	16 %	12 %	7 %	19 %	14 %	18 %	5 %	9 %
Boka deltagande i fjällupplevelser	35 %	14 %	9 %	12 %	5 %	12 %	2 %	11 %
Köpa utrustning kopplat till fjällupplevelser	12 %	11 %	11 %	30 %	16 %	12 %	5 %	5 %
Dela EGNA erfarenheter av fjällupplevelser i form av berättelser	37 %	18 %	12 %	7 %	5 %	11 %	4 %	7 %
Dela EGNA erfarenheter i form av foton	26 %	26 %	14 %	7 %	7 %	10 %	3 %	7 %
Dela ANDRAS erfarenheter av fjällupplevelser i form av berättelser	21 %	24 %	12 %	12 %	16 %	9 %	3 %	3 %
Dela ANDRAS erfarenheter av fjällupplevelser i form av foto	17 %	21 %	12 %	19 %	12 %	10 %	5 %	3 %
Kommunicera med andra natur-/fjällentusiaster	29 %	21 %	10 %	16 %	14 %	3 %	3 %	3 %

Konflikter i södra Jämtlandsfjällen – Svenska respondenter

Har du upplevt konflikter i södra Jämtlandsfjällen på grund av nedanstående	Inte alls	Lite	Delvis	Mycket	Väldigt mycket	Medeltal
Etableringen av fritidshus (n=419)	66 %	14 %	13 %	4 %	3 %	1,65
Utveckling av infrastruktur (t ex vägar, VA, kraftledningar) (n=415)	57 %	21 %	15 %	5 %	2 %	1,74
Buller (n=419)	55 %	23 %	13 %	6 %	3 %	1,79
Restriktioner i rörelsefrihet på grund av naturvårdregler (n=418)	74 %	17 %	7 %	2 %	1 %	1,39
Lokalbefolkningen (n=418)	85 %	10 %	4 %	1 %	0 %	1,22
Fiskenäringen (n=417)	84 %	9 %	6 %	1 %	0 %	1,24
Jordbruks-/skogsnäringen (n=415)	75 %	14 %	8 %	2 %	0 %	1,39
Renskötseln (n=415)	74 %	14 %	8 %	3 %	2 %	1,46
Vindkraft (n=416)	69 %	13 %	10 %	5 %	3 %	1,6
Vattenkraft (n=413)	69 %	14 %	10 %	5 %	3 %	1,59
Gruvdrift och mineralprospektering (n=416)	69 %	12 %	9 %	3 %	7 %	1,67
Andra besökare som utförde andra aktiviteter än jag själv (n=418)	56 %	19 %	13 %	9 %	3 %	1,84
Andra besökare som utförde samma aktiviteter som jag själv (n=416)	72 %	15 %	10 %	2 %	1 %	1,46
Vetskapen om andra besökares närvaro (n=416)	70 %	18 %	9 %	2 %	2 %	1,48

Konflikter i södra Jämtlandsfjällen - Utländska respondenter

Har du upplevt konflikter i södra Jämtlandsfjällen på grund av nedanstående	Inte alls	Lite	Delvis	Mycket	Väldigt mycket	Medeltal
Etableringen av fritidshus (n=65)	80 %	11 %	2 %	6 %	2 %	1,38
Utveckling av infrastruktur (t ex vägar, VA, kraftledningar) (n=65)	68 %	15 %	9 %	5 %	3 %	1,6
Buller (n=62)	69 %	26 %	3 %	2 %	0 %	1,37
Restriktioner i rörelsefrihet på grund av naturvårdregler (n=65)	88 %	6 %	5 %	2 %	0 %	1,2
Lokalbefolkningen (n=65)	97 %	0 %	3 %	0 %	0 %	1,06
Fiskenäringen (n=65)	95 %	2 %	3 %	0 %	0 %	1,08
Jordbruks-/skogsnäringen (n=65)	88 %	6 %	6 %	0 %	0 %	1,18
Renskötseln (n=65)	88 %	11 %	2 %	0 %	0 %	1,14
Vindkraft (n=65)	82 %	9 %	6 %	0 %	3 %	1,34
Vattenkraft (n=65)	82 %	8 %	8 %	0 %	3 %	1,35
Gruvdrift och mineralprospektering (n=65)	92 %	3 %	3 %	0 %	2 %	1,15
Andra besökare som utförde andra aktiviteter än jag själv (n=65)	71 %	14 %	11 %	3 %	2 %	1,51
Andra besökare som utförde samma aktiviteter som jag själv (n=65)	83 %	8 %	9 %	0 %	0 %	1,26
Vetskapen om andra besökares närvaro (n=64)	78 %	13 %	6 %	3 %	0 %	1,34

www.miun.se/etour

Mid Sweden University. 2015:2

978-91-88025-25-8